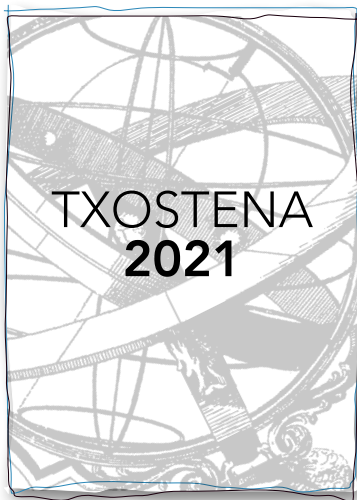

TXOSTENA 2021

hegoa

www.hegoa.ehu.eus
hegoa@ehu.eus

EHU/UPV
Zubiria Etxea eraikina
Lehendakari Agirre Etorbidea, 81
48015 **Bilbo**
Tel.: 94 601 70 91
Faxa: 94 601 70 40

EHU/UPV
Carlos Santamaría Zentroa
Elhuyar Plaza, 2
20018 **Donostia-San Sebastián**
Tel.: 943 01 74 64

EHU/UPV
Campuseko Liburutegia
Nieves Cano, 33
01006 **Vitoria-Gasteiz**
Tel.: 945 01 42 87
Faxa: 945 01 42 87

Aurkibidea

1. Aurkezpena	4
2. Prestakuntzako jarduerak	6
2.1. Hegoa Institutuak eskaintako graduondoak	6
2.2. Hegoak emandako beste prestakuntza- eta irakaskuntza-jarduera batzuk	8
2.3. Hegoak antolatutako kongresu, jardunaldi eta mintegiak	9
2.4. Hegoa Institutuko irakasleen parte-hartzea graduondoko beste unibertsitate-ikasketa batzuetan	13
2.5. Hegoako irakasleek emandako hitzaldiak eta tailerrak	14
2.6. Hegoako (lan) taldearen eta irakasle-ikertzaileen lankidetzaren beste ekitaldi batzuetan	16
3. Ikerketako jarduerak	18
3.1. Ikerketa-taldeak	18
3.2. Beste ikerketa-jarduera batzuk	31
3.3. Doktorego-tesiak	32
3.4. Parte-hartzea nazioarteko batzorde eta ordezkari-taldeen bidez	33
3.5. Txostenak eta komunikazioak	34
4. Argitalpenak	37
4.1. Liburuak	37
4.2. Hegoa lan-koadernoak	38
4.3. Hegoak Zabalduz	38
4.4. Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen	39
4.5. Artikuluak, ikerlanak eta liburu- eta artikuluetako kapituluak	39
5. Irakaskuntzarako eta ikerketarako baliabideak	44
5.1. Dokumentazio Zentroko zerbitzu digitalen datuak, 2021ean	44
5.2. Dokumentazio Zentroaren berrikuntza multimedialak 2021	47
6. Aholkularitza-zerbitzuak	48
6.1. Erakunde, aldundi eta udal-zerbitzuak	48
7. Erakundearen organigrama	50
8. Ekonomia-txostena	52

Aurkezpena

Hegoak 2021ean egindako jarduera akademiko eta sozial nagusiak biltzen ditu memoria honek. Unibertsitateari eta gizarte osoari gertatu zaien bezala, COVID-19aren pandemiaren aurreko osasun-neurriek funtzionamendu-arau berriak hartzea behartu gaituzte, hala nola telelana eta *online* bilerak. Horiei esker, gure zereginei eutsi ahal izan diegu, batez ere lehen seihilekoan. Irailetik aurrera ohiko funtzionamendu presentziala berreskuratzen joan da.

Ezbairik gabe, *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*, Hegoak antolatua, Gasteizen, azaroaren 18tik 20ra, mugarri garrantzitsua izan da 2021ean. V. Biltzarrean 360 pertsona bildu ziren hezkuntzari buruzko egungo eztabaidetan sakontzeko proposatutako ildo estrategikoen inguruan, eta aukera paregabea izan zen gizarte-justiarekin konprometitutako hezkuntza-, gizarte-eta erakunde-eragileen arteko topagune presentziala berreskuratzeke.

Gure ohiko jarduera nagusietako bat unibertsitateko irakaskuntza da, gure hiru masterren bidez emana. Horietako bi, izenburuak *Globalizazioa eta Garapena* eta *Nazioarteko Garapena eta Lankidetz* dituztenak, EHU/UPVk gehien eskatzen direnen arteko titulu ofizialak dira. Hirugarrena titulu propio eta *online* bat da, *Nazioarteko Lankidetz* eta *Hezkuntza Emantzipatzailea*, eta 2021ean zazpigarren edizioari ekin zion. Horrez gain, master eta ikastaroetan klase eta mintegi ugari eman dira, eta horietako batzuk *online* eskaini behar izan dira.

Funtsezko beste arlo bat ikerketa da, hainbat eremu hartzen dituzten zenbait ikerketataldereen inguruan antolatua, eta memoria honetan haien argitalpen eta jarduera ugari agertzen dira. Gainera, Garapenari buruzko Ikasketetan Doktoretza Programa, Hegoak koordinatua eta *Bikaintasunaren Aipamena* jaso duena, ezinbesteko erreferentzia da arlo honetan, eta 2021-2022 ikasturtean 93 tesi matrikulatu ditu.

Gure lanaren zutabeetako bat Hegoaren Dokumentazio Zentroa da. Haren datu-baseak 21.285 erregistro zituen urte amaieran. Nabarmentzekoa da Liburutegi Digitalaren nazioarteko proiektioa; gaztelaniazko Nazioarteko Garapen eta Lankidetzan espezializatutako datu-baseetako bat da, eta gero eta erregistro gehiago ditu, euskaraz eta ingelesez. Zerbitzu baliotsua da, hainbat erabiltzaileri ematen zaiena (akademia, GGKE, gizarte-mugimenduak, erakundeak eta abar); gainera, EHU/UPVren izena nazioartean zabaltzen laguntzen du.

Argitalpenen arloan, 2021ean, beste lan batzuen artean, argitaratzen ditugun aldizkarietako zenbaki berriak atera dira argitara: hiru *Lan-koaderno*, dagoeneko 88 zenbaki batzen dituen erreferentzia-seriearen barruan; *Hegoak Zabalduz* aldizkariaren bost zenbaki berri, euskaraz eta batez ere unibertsitateko ikasleei begira; eta *Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen* aldizkariaren 10. eta 11. zenbakiak.

Bestalde, Hegoak zenbait erakunderi aholkularitza-zerbitzuak ematen jarraitu du, hala nola Bizkaiko, Gipuzkoako eta Arabako Foru Aldundiei eta zenbait udalerriri. Gainera, Euskal Lankidetzaren Publikoaren Ataria kudeatzen jarraitzen dugu, harmonizazio- eta gardentasun-tresna bat, zortzi euskal erakunde publikok parte hartzen dutena.

Hegoako pertsonok, gainera, beste jarduera akademiko eta sozial asko egiten ditugu. Zehatz-mehatz biltzea ezinezkoa den arren, Memoria honek 2021ean egin ditugun lanen lagin zabala dakar.

Irantzu Mendia Azkue
Hegoako zuzendaria

2. Prestakuntzako jarduerak

2.1. Hegoa Institutuak eskaintako graduondoak

Hegoaren gizarte-eraldaketarako prestakuntza- eta hezkuntza-jarduera hainbat irakaskuntza-motaren bidez gauzatzen da. Batetik, Doktoretza Programaren bidez, Goi Mailako Hezkuntzako Europako Ikasketen (GHEI) formatura egokitutako graduondoko ikastaro ofizialak eta Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitateak (EHU) eskaintako titulu propioak. Bestalde, Hegoa Institutuko kideek graduondoko ikastaro askotan parte hartuz (doktoretzak, masterrak, espezializazioa eta diplomaturak), Espainiako, Europako eta Latinoamerikako unibertsitateetan. Azkenik, beste unibertsitate, GGKE eta erakunde batzuek eskatuta ematen diren ikastaro, hitzaldi, tailer eta mintegiekin osatzen da jarduera hau.

Doktorego-programa

Garapenari buruzko Ikasketak Doktoretza Programa EHU/UPVk DOKe Doktoretza Eskolaren bidez eskaintzen duen doktoretza-eskaintzaren parte da. Hegoa Institutuak koordinatzen du, eta bertan parte hartzen dute Ekonomia Aplikatuko, Soziologiako eta Gizarte Laneko, Enpresaren Zuzenbideko eta Zuzenbide Zibileko Sailek, eta Gezki Institutuak.

Garapenari buruzko Ikasketak izeneko doktorego-programak honako ikerketa-ildo hauek biltzen ditu: Garapena, globalizazioa eta nazioarteko fluxu ekonomikoak; Nazioarteko erakunde ekonomikoak eta integrazio ekonomikoa; Garapenerako lankidetzak eta ekintza humanitarioak; Ingurumena eta garapen jasangarria; Generoa eta garapena; Garapenaren finantziak eta mikrokredituak; Landa-garapena eta elikadura-

segurtasuna; Tokiko garapena eta lurraldea; Migrazioak eta baterako garapena; Giza garapenerako eta jasangarritasunerako egokiak diren teknologiak; Hezkuntza, garapena eta giza gaitasunak; Gizarte-bazterketa, pobrezia eta desberdintasuna; Gatazkak, segurtasuna eta garapena; Lan-harremanak, giza eskubideak eta gizarte-eskubideak eta nazioz gaindiko enpresak; Kultura, komunikazioa eta garapena; Ongizatearen eta garapenaren adierazleak eta neurketa; Parte-hartzea, demokrazia eta giza eskubideak; Ekonomia soziala eta solidarioa.

Programak Hezkuntza Ministerioaren *Bikaintasuneranzko Aipamena* lortu zuen 2011n.

Graduondo ofizialak

Globalizazioa eta Garapena masterra

Masterra EHU/UPVko Titulu Ofizialen eskaintzaren parte da, eta Hegoa Institutuak eta Ekonomia Aplikatua Sailak koordinatzen dute. Ikerketa-prestakuntzara bideratuta dago nagusiki, eta globalizazioaren fenomenoaren eta garapen-prozesuen arteko erlazioen azterketan jartzen du arreta, giza garapenaren eta jasangarritasunaren ikuspegitik.

2021-2022 ikasturtean 85 eskaera jaso dira, eta 17 pertsona matrikulatu dira (10 emakume, 7 gizon) lehen sarbidea egiteko, eta 6 bigarren matrikularen bitartez. Lehen aldiz sartu diren ikasleetatik, 7 Euskadikoak dira, 6 Espainiako estatuko beste leku batzuetakoak, 1 Europar Batasuneko beste herrialde batekoa, 1 Latinoamerikakoa eta 1 Afrikakoa eta 1 Asiakoa.

Nazioarteko Garapena eta Lankidetzeta masterra

Master hau ere EHU/UPVko Titulu Ofizialen eskaintzaren barruan dago, eta Hegoa Institutuak eta Ekonomia Aplikatua Sailak koordinatzen dute. Garapenerako nazioarteko lankidetzaren arloan profesionalak prestatzera bideratuta dago batik bat, eta ekitatea, pobreziaaren aurkako borroka, giza garapena eta jasangarritasuna ditu erreferentzia. 2021-2022 ikasturtean, aurreko urteetan bezala, EHU/UPVn aurreinskripzio gehien izan dituen masterretako bat izan da: 169 eskaera. Lehen aldiz matrikulatutako 24 pertsonetatik (16 emakume, 8 gizon) 10 Euskadikoak dira, 9 Estatukoak beste leku batzuetakoak eta 5 Latinoamerikakoa.

Titulu propioak

Nazioarteko Lankidetzaren eta Hezkuntzaren Emantzipatzailea *online* masterra

Hegoa Institutuak koordinatzen du master Hegoa Institutuak koordinatzen du master hau, eta EHU/UPVren Berezko Tituluaren eskaintzaren barruan dago. Estatuan, Hezkuntza Emantzipatzailearen kontzeptuak eta praktikak hain zabal lantzen dituen bakarra da. Graduondoko proposamena da, eta, gaur egungo errealitatearen azterketa kritikotik abiatuta –globalizazio neoliberalaren barruan krisi ugari elkartzen baitira–, nazioarteko lankidetzaren eta hezkuntzaren kritika eta emantzipatzailea bultzatzeko gai diren subjektuak sortzea du helburu. Haien lanbide-jardueraren lankidetzarekin, hezkuntzarekin edo beste edozein lan-esparrurekin lotzen bada ere, ikasleak ezagutza, gaitasun eta balioetan trebatu nahi dira, garapen hegemonikoaren ereduaren ordezkotako talde-ekintzak egiteko eta mundu bidezkoago eta zuzenago baten alde egiteko.

Master honen VII. edizioan, 2021-2022 ikasturtean, 16 pertsona matrikulatu dira (13 emakume, 3 gizon): 7 Euskadikoak dira, 7 Estatuko beste leku batzuetakoak, 1 Europakoa eta 1 Afrikakoa.

2.2. Hegoak emandako beste prestakuntza- eta irakaskuntza-jardueraren batzuk

Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren buruzko ikastaroa, Bizkaiko Foru Aldundiko Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Sailerako

(Bilbo, abenduak 1 eta 2)

Bizkaiko Foru Aldundiak (BFA) 2021-2030 Garapenerako Lankidetzarako IV. Plan Zuzentzailea du. Plan horrek, zeharkako ikuspegiaren artean, Gizarte Eraldaketarako Hezkuntza (GEH) jasotzen du. BFAk uste du GEH beharrezko estrategia dela honako hauek lortzeko: 2030 Agendarekiko konpromisoan aurrera egitea, lurraldeko sektore eta eragileak inplikatzeko, lankidetzaren eta elkartasun-politiken gizarte-eragina areagotzea, eta herritarrak gaitzea gizarte-aldaketarako eraginean. Gainera, BFAk *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren Euskal Estrategia (H)ABIAN 2030* sinatu du, Eusko Jaurlaritzak 2017an hartua. Esparru horretan, ezinbestekoa da Enplegu, Gizarteratze eta Berdintasun Sailak Erdi Mailako Arreta Zentroen ikuspegia bereganatzea, eta, horretarako, erakunde honen IV. Plan Zuzentzailean erantzukizunak dituzten pertsonen gaitasunak indartzeko prestakuntza-jardueraren proposatu zen.

Eraldaketa Sozialerako Hezkuntza ikastaroa, GGKEen Asturiasko Koordinakunderako

(Xixón, abenduak 20 eta 21)

Asturiasko Lankidetzarako 2017-2021 V. Plan Zuzentzailearen helburuetako bat giza eskubideekin eta giza garapen iraunkorarekin konprometitutako herritartasun solidarioa eraikitzea da. Hor sartzen da GEH, pentsamendu- eta ekintza-esparru ezinbestekoa den estrategia gisa, nazioarteko testuinguruaren konplexutasunetik eta gure ingurune hurbilenean dituen eraginetatik abiatuta, herritartasun kritikoa, aldaketarako subjektuak eraikitzeko.

Herritartasun kritiko hori eraikitzen laguntzeko, beharrezkoa da gaitasunen garapena eta subjektuen jabekuntza bultzatzeko prestakuntza-guneak izatea, bai eta gizartearen eta hezkuntzan esku hartzeko proposamen berriak kolektiboki sortzeko parte hartzeko prozesuak abian jartzea ere. Helburu horrekin, ikastaro hau proposatu zen: lankidetzaren arloan lan egiten duten eta, era berean, Asturiasko gizarte-justiziarekiko eta giza eskubideekiko elkartasun-konpromisoan mobilizatzea bideratutako hezkuntza-prozesuak bultzatzen dituzten eragileen trebakuntzan aurrera egitea.

2.3. Hegoak antolatutako kongresu, jardunaldi eta mintegiak

Bob Sutcliffe mintegia: Lankidetzaren Euskal Lege berriari buruzko eztabaida (Bilbo, maiatzak 19)

Maiatzaren 19an, Hegoarentzat interesgarriak diren gaiei buruzko mintegi monografikoen beste ziklo bat inauguratu genuen. Mintegi horiek eztabaidarako tradizioari jarraitzen diote, eta, Hegoaren hasieran horri bultzada handia eman zion eta dagoeneko zenduta dagoen Bob Sutcliffe gure lankideak Hegoari egindako ekarpenak gogorarazteko eta eskerrak emateko, Hegoari atxikitako irakasle eta ikertzaileen osoko bilkuran, 2020ko azaroaren 27an, *Bob Sutcliffe Mintegien* beste ziklo batera dei egitea erabaki zen, erakunde gisa hausnarketa estrategikoa eskatzen duten gaiak jorratzeko.

Zikloa Lankidetzaren Euskal Lege berriari buruzko eztabaida-saio eginez hasi zen. Horretarako, Koldo Unceta *Garapenerako Lankidetzaren Euskal Legeari buruzko Txostena*-ren (2021) egileari egokitu zitzaion hasierako aurkezpena. Euskadiko GGKE-en Koordinakundeak *Lankidetzarako euskal legea aldatzeko egindako proposamenari buruzko gogoetak* dokumentua ere aztertu zen.

Gosea gerra-arma gisa: ebidentziak dokumentatzeko eta haien eragina aztertzeko metodologia

(Bilbo eta online, ekainak 11)

Gosea gerra-arma gisa erabiltzea ohikoa da oraindik ere. Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluak 2018ko maiatzaren 24an aho batez onartutako 2417 Ebazpena lorpen garrantzitsua izan zen Nazioarteko Zuzenbide Humanitarioarentzat, praktika hori dagoela aitortu eta debekatu egin baitzuen. Hala ere, Ebazpena ezartzea eta gerra-taktika hori ezabatzea erronka zaila da.

Arazoetako bat da ez dagoela mekanismorik praktika horri eta haren egiletzari buruzko ebidentzia enpirikoetan oinarritutako informazioa emateko..

Jardunaldi horretan, Acción Contra el Hambre (AcH) eta Hegoak –Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren (GLEA) laguntzarekin– prestatutako metodologia bat aurkeztu zen, gosea eragiten duten ekintzei buruzko informazioa jasotzeko, gatazka armatuko hainbat egoeratan aplikatu daitekeena. Metodologia horren bidez, praktika horiek agerian jarri nahi dira eta, hartara, saihestu. Hizlariak Hegoako Karlos Pérez de Armiño eta Alba Linares Quero, eta AcH-ko Manuel Sánchez Montero eta Jean Raphael Poitou izan ziren. Paul Ortega Etcheverry GLEAko zuzendariak egin zituen ongietorria eta itxiera.

Garapenari buruzko ikerketetako doktoretza-programako mintegiak

(Online, irailak 29, urriak 27 eta azaroak 24)

Garapenari buruzko Ikasketetan Doktoretza Programaren barruan sortutako ekimena da, eta irakasle eta ikertzaileen talde dinamizatzaile bat du. Doktorego-tesia egiten ari diren ikasleen arteko lotura sustatzeko asmoz sortu dira mintegiak. Horretarako, beren tesien aurrerapenak eta ikerketa-prozesuari buruz dituzten kezak azaltzeko eztabaida-gune bat behar dute. Ikasleek, Doktoretza Programako irakasleek eta Hegoako kideek hartzen dute parte.

Lehenengo hiru saioak 2021ean egin dira:

- Irailaren 29an, Alba Linaresek (programa honetako doktorea) bere tesiaren prozesua partekatu zuen. "Resistencia comunitaria no-violenta y construcción de paz positiva: análisis de los factores favorecedores de la estrategia no-violenta del movimiento indígena del norte del Cauca, Colombia (1971-2016)" du izenburu tesiak.
- Urriaren 27an, Sebastián Peñuelak (egungo doktoregaia) bere tesiaren aurrerapenak azaldu zituen. "Una 'justicia transicional desde el espacio': construcción de espacios de paz en la región de Montes de María – Colombia" da tesiaren izena.

- Azaroaren 24an taldearen dinamika lantzeko saioa egin zen, Alba Linaresek eta talde dinamizatzaileak lagunduta.

Mintegia: Hegoaren hezkuntza-proposamenak Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarrerako

(Bilbo, urriak 15)

Mintegia Hegoako Hezkuntza taldeak dinamizatu zuen, hezkuntzari buruzko eztabaiden une honetan geure burua kokatzeko eta *GEHren Goi Mailako Hezkuntzako V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*-ren lan-ildoak zehatzago ezagutzeko, handik gutxira egitekoa baitzen.

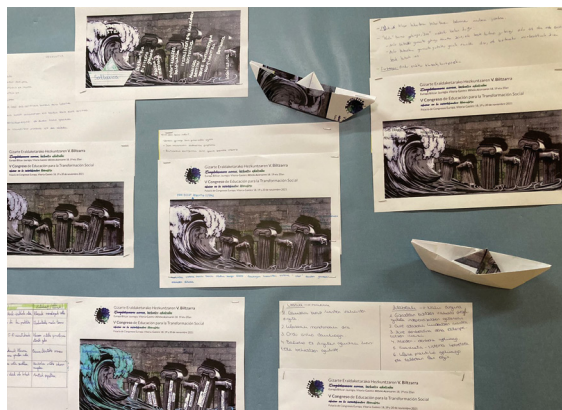
Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea

(Vitoria-Gasteiz, azaroak 18-20)

Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzari buruzko Kongresuaren bosgarren edizioan, Europa Biltzar Jauregian, Gasteizen, 360 pertsonak eman zuten izena, eta lau ildo estrategikoren inguruan egituratu zen:

- **Gorputzak eta lurraldeak:** horien arteko lotura aztertzea proposatu zen, baita haiek zeharkatzen dituzten identitateak eta opresioak ere, proiektu pedagogiko emantzipatzaile bat eraikitzeko.
- **Eraikuntza komunitarioa:** guztiona dena eraikitzen lagunduko duen hezkuntza-ekintzaren beharra planteatu zen.
- **Aurrea hartzeko ikaskuntza:** sorkuntza-aurrea hartzea proiektatu zun, etorkizuneko beste aukera batzuk atzematea ahalbidetuko duten utopia desiratuetarako zubiak eraikitzeko estrategia gisa.
- **Beste sare, aliantza eta komunikazio batzuk:** artikulazio-modu iraunkor eta iraunkorrak bilatzeko beharra nabarmendu zen, bai eta komunikazio-edukiak eta -prozesuak zalantzan jartzen dituzten komunikatzeko moduak ere.

Izena eman zutenek parte-hartzea bultzatzeko egituratu zen ekitaldia, eta pentsalari ugari izan ziren bertan, eztabaidak sortu zituztenak, eta talde-lanarako guneak ere izan ziren, non pertsona guztiek lagundu baitzuten gogoeta kolektiboaren prozesuan. Hala, lehen egunean, esparru-txosten bat egin zen, eta Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren (GEH) indarrak kokatu zituen zibilizazio-krisiari eta pandemiaren ondorioei aurre egiteko proposamen gisa.

Bigarren egunean, elkarrizketa bat antolatu zen, gizarte-mugimenduek hezkuntza-prozesuei egindako ekarpenak balioesteko, eta, ondoren, Ildo Estrategikoak aurkeztu ziren, talde-lanerako guneei bide emateko. Amaitzeko, taldeen gogoetak osoko bilkuran aurkeztu ziren, eta gure hezkuntza-jarduera zentzu eraldatzaileagoan bideratzeko erronka batzuk aipatu ziren.

Aldi berean, Martxoak 3 Elkartearekin bisita gidatua antolatu zen, hiriaren historia markatu zuten 1976ko martxoaren 3ko gertaerak eta elkarteak egiten duen memoria historikoaren alorreko lana ezagutzeko. Gainera, gaur egungo gaiei buruzko bi monografiko egin ziren: Espainiako estatuko Hezkuntzari buruzko Legea, eta Euskadiko eta Espainiako estatuko lankidetzari buruzko lege berrien proiektuetan egindako GEHrako proposamena, hurrenez hurren.

GEHren V. Biltzarrak Euskadiko GGKE-en Koordinakundea, Coordinadora Galega de ONG para o Desenvolvimento, Lafede.cat - Organitzacions per a la Justícia Global, Coordinadora Andaluza de ONGD, Red ONGD Madrid eta Coordinadora de ONG para el Desarrollo estatal erakundeen lankidetzaren izan zuen, baita Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Euskal Agentziaren, Garapenerako Nazioarteko Lankidetzaren Espainiako Agentziaren eta Gasteizko Udalaren laguntza finantzarioa ere.

2.4. Hegoa Institutuko irakasleen parte-hartzea graduondoko beste unibertsitate-ikasketa batzuetan

Nazioarteko Ekintza Humanitarioko Masterra. Deustuko Unibertsitatea. Ikasgaia: Sarrera eta Geopolitika.

Nazioarteko Lankidetzari buruzko Berezko Masterra. Zaragozako Unibertsitatea. Ikasgaia: Gizarte-eraldaketarako pedagogia.

Parte-hartze bidezko Demokrazia eta Komunitate Garapena Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Agroekologia eta elikadura-burujabetza, trantsizio ekosozialerako ardatzak.

Garapen, Lankidetzeta eta Komunitate Ekintzako Masterra. Ramón Llull Unibertsitatea, Bartzelona. Ikasgaiak: Gatazka, bakea, segurtasuna eta giza eskubideak; Ekintza Humanitaria.

Diplomazia eta Nazioarteko Funtzio Publikoko Masterra. CEI, Bartzelonako Unibertsitatea eta Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa. Ikasgaia: Humanitarian Aid.

Enpresari Aplikatutako Ekonomia Zirkularra Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Ekonomia Zirkularreko Lantegi Praktikoak.

Ekonomia Sozial eta Solidarioa Masterra. GEZKI Institutua, UPV/EHU. Ikasgaiak: Garapenerako lankidetzeta eta Gizarte Ekonomia eta Ekonomia Solidarioa; Gizarte Ekonomia eta Ekonomia Solidarioko Eraikuntzen Antolakuntza eta Administrazioa (finantza-kudeaketa).

Ikasketa Feministak eta Generoa Masterra. UPV/EHU. Ikasgaiak: Biztanleak eta gizarte birsorkuntza; Gizarte, ekonomia eta berdintasun politikak; Generoa, Instituzioak eta politikak, saioa: "Emakumeen mugimenduak zigorgabetasunaren aurka borrokan izandako esperientziak".

Nazioarteko Ikasketak Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Gatazka, segurtasuna eta garapena: gobernantza globalerako loturak eta erronkak.

Finantzak eta Finantza Zuzendaritza Masterra. UPV/EHU. Ikasgaiak: Korporazio-finantzak; Mikrofinantzak.

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko, Lanbide Heziketako eta Hizkuntzen Irakaskuntzako Irakasleen Prestakuntza Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Ekonomiako eta Enpresako Osagarriak Gizarte Zientzietarako.

Giza Baliabideen eta Enpleguaren Kudeaketa Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Enplegu politika aktiboak.

Emakume eta Gizonen berdintasunaren gaineko Masterra: Berdintasun Agentek. UPV/EHU. Ikasgaiak: Ekonomia Feminista; Aurrekontuak genero-ikuspuntuekin.

Telekomunikazio Ingeniaritzako Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Komunikazioen Sistema Elektronikoak.

"Hiri Garapen Jasangarrirako Gobernantza - Hiria 2030" Unibertsitate Masterra. Deustuko Unibertsitatea. Ikasgaia: Hiri-arazoaren eraikuntza soziala.

Gobernantza eta Politika Ikasketak Master Ofiziala. UPV/EHU. Ikasgaiak: Ingurumen-politiken ebaluazioa; Hurbilpen kritikoa demokraziara eta gobernantzara, gaitasunen ikuspegitik eta giza garapenetik; Prozesu sozio-politikoak estatuz gaindiko mailan.

Ingurumena eta Irakunkortasuna Berezko Masterra. Garapen Iraunkorra eta Inguru-

men Hezkuntzari buruz UNESCO Katedra, UPV/EHU. Ikasgaiak: Ekosistemen zerbitzuen balorazioa ekonomikoa; Mugikortasun Iraunkorra; Gatazka ekosozialak eta giza eskubideak.

Ikerketa Ereduak eta Arloak Gizarte Zientzietan Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Dibertsitatearen, bazterketaren eta gizarte-kohesioaren azterketa.

Nazioarteko Harremanetako eta Afrikari buruzko Ikerketetako Masterra. Madrilgo Unibertsitate Autonomoko Zientzia Politikoen eta Nazioarteko Harremanen Saila. Ikasgaia: Globalizazioa, eskualde-integrazioa eta garapenerako lankidetzak Afrikan.

Nazioarteko Harremanetako Masterra, Nazioarteko Segurtasuneko Masterra eta Politika Publikoetako Masterra. Institut

Barcelona d'Estudis Internacionals. Ikasgaia: Gender, Security and Development.

Gizarte Demokratikoa, Estatu eta Zuzenbidea Masterra. UPV/EHU. Ikasgaia: Konstituzionalismoaren erronkak XXI. mendean.

Gizarte Zerbitzuen Kudeaketan eta Berrikuntzan espezialista. UPV/EHU. Ikasgaia: Gizarte Zerbitzuen diseinua, berrikuntza, planifikazioa eta ebaluazioa.

Ingurumen Pentsamenduko V. Nazioarteko Diplomatura-Gizarte Borroka, Gatazka eta Lurraldeak: Irakurketak Hegoalde Globaletik. Tolimako Unibertsitateko (Kolonbia) Errektoreordetza Akademikoa. Ikasgaia: Botere politikoa eraikitzen. Gatazkan dauden Lurraldetako Ikaskuntzak.

2.5. Hegoako irakasleek emandako hitzaldiak eta tailerrak

“Límites de la Economía Circular y Aportaciones de la Economía Solidaria”. Hitzaldia Gaurgeroak antolatutako Ekonomia Eraldatzaileei buruzko Jardunaldietan. Gasteiz, otsailak 23.

“The concept of gender and gender roles during conflicts”, “Active and combatant women” eta “Gender and Transitional Justice”. *Gender, Peace and Conflict Studies* ikastaroa. Tampere-ko Unibertsitatea (Finlandia), *online*, martxoak 1-7.

“Deconstructing Human Development. From the Washington Consensus to the 2030 Agenda”. Hitzaldia Centre for Ideology and Discourse Analysis (CIDA) zentroan, Essex-ko Unibertsitateko (Erresu-

ma Batua) Government Department-en, martxoak 12.

“Genero ikuspegia egia berreskuratzeko mekanismoetan: Latinoamerika, Afrika eta Euskal Herria”. Hitzaldi gonbidatua *Oroimena eta egia, bizikidetzaren bidea* hitzaldi zikloan. Oiartzun, martxoak 17.

“Ekonomia Sozial eta Eraldatzaileko Adierazle Sistema”. Irakaskuntza Koopfabrikak antolatutako ikastaroan. Hernani, martxoa.

“Reflections and future research agenda”. Hitzaldi gonbidatua *Partnering with business to promote human security and the SDGs in fragile and conflict-affected*

settings: comparative experiences-en, London School of Economics and Political Science, Londres, *online*, apirilak 14.

"Ekonomiaren berreraikuntza ekologikoaren alde". Elhuyarrek eta Usurbilgo Udalak antolatutako mahai-ingurua. Usurbil, maiatzak 6.

"Introducción a la Realidad Africana". Irakaskuntza-saioa, Madrilgo Unibertsitate Autonomoko Grupo de Estudios Africanos (GEA) taldeak eta La Casa Encendida antolatutako ikastaroan. Madril, maiatzak 19.

"Analista en Conflictos y Construcción de Paz". Irakaskuntza-saioa ikastaroan, Madrilgo Complutense Unibertsitatea. Maiazak.

"¿Transición o ruptura? Alternativas socioeconómicas desde lo local". Mahai-ingurua *Sistema ekonomikoaren erronka eta ikuspegi alternatiboak* askatuz Udako Ikastaroan, Mugarik Gabeko Ekonomialariak (MGE) eta UPV/EHU. Donostia, ekainak 15.

"Genero ikuspuntua egia ezagutzeko mekanismoetan", *Memoria eta Egia ezagutzeko mekanismoak: esperientzia lokalak eta globalak jardunaldiak*, Argituz Giza Eskubideen Aldeko Elkarrekin antolatuak. Donostia, ekainak 18-19.

"Lecturas de la violencia vasca", *Violencia política, nacionalización y Estado*, UPV/EHU-ren Udako Ikastaroak, Gasteiz, uztailak 1-2.

"Educar para transformar. Transformar para educar". Solas-mahaia *X Congreso Nacional y IV Internacional de Aprendizaje-Servicio Universitario* kongresuan, Las Palmas Kanaria Handikoko Unibertsitatea, *online*, uztailak 7-9.

"Itotzen gaituzten krisiak eta arnasa ematen diguten sareak". Mahai-ingurua *Krisia(k) eta burujabetza(k) sindemia garaian* ikastaroan, Udako Euskal Unibertsitatea (UEU) eta Jakin. Baiona, uztailak 8-9.

"Zer da bizitza erdigunean jartzea? Alternatiba antipatriarkalak arakatzen ekofeminismoetatik". Hitzaldia *Krisi ekologiko, klimatiko eta sozialaren erdian: desazkuntza beste biderik bada?* Ikastaroan, Udako Euskal Unibertsitatea (UEU) eta Jakin. Usurbil, uztailak 15-16.

"Transiciones agroecológicas y Soberanía Alimentaria para un Territorio Rural Vivo". Hitzaldia *Lurralde Bizigarria. Tokiko adierazpenak eta lurralde estrategiak* Udako Ikastaroan, EHU/UPV eta Kultur Paisaiak eta Ondarea UNESCO Katedra. Donostia, uztailak 19-20.

"La educación transformadora para avanzar en cultura de paz y justicia global". Hitzaldia *Jornada Paz, Derechos Humanos y Justicia Global. La construcción de la Paz desde una perspectiva local-global* jardunaldian, Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana. Alacant, irailak 21.

"Elikagai eskaintza eta kontsumoa UPV/EHU: ingurune osasungarria sustatzea". Masterclassa *Campus Bizia Lab*-en, UPV/EHU, irailak 27.

"Educar para Transformar". Hitzaldia *Encuentro de cooperación al desarrollo*.

El valor de las redes topaketan, Huelva-ko Diputazioa, Huelva en Red por la Cooperación eta Asociación Invisible, *online*, irailak 28.

"El concepto de desarrollo humano". Saioa *XXII Seminario Desarrollo, cooperación y tecnología* mintegian, Mugarik Gabeko Ingeniaritza Euskadi. Bilbo, urriak 8.

“Sociología del trabajo: ¿cómo se han vivido a lo largo de la historia los cambios en las jornadas laborales?”, *Red denBBo-ra Sarea VIII. Jardunaldia*, Bilbo, urriak 15.

“Diplomacy, Migration and Vulnerability”. Hitzaldia *Environmental Diplomacy: Exploring transprofessional Contributions to Global Survival* kongresuan, The Grace School of Applied Diplomacy at DePaul University. Chicago, AEB, *online*, urriak 13.

“Nueva Ley Vasca de Cooperación para el Desarrollo. Preguntas y propuestas hacia una incertidumbre liberadora”. Hitzaldia *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean*, hez-

kuntza askatzailea tailer monografikoan, Hegoa. Gasteiz, azaroak 20.

“Ongizatea Garapenaren eta Jasangarritasunaren ezbaian kokatzen”. *Ongizatea eta bere adierazleak* mintegia, Telesforo Monzón eLabek antolatua, UPV/EHUren Zuzenbide Fakultatean. Donostia, azaroak 26.

“Urdaibai-Euskadi: Conflictividades y resistencias frente al corporativismo transnacional”. Hitzaldia *Seminario Internacional Territorios en conflicto en tiempos de crisis civilizatoria* mintegian, Cátedra en Territorio, Conflicto y Cultura, Tolimako Unibertsitatea, Kolonia, *online*, otsailak 6.

2.6. Hegoakeko taldearen eta irakasle-ikertzaileen lankidetzaren beste ekitaldi batzuetan

Gipuzkoako Batzar Nagusietako Ekonomia Sustapen, Turismo eta Landa Inguru-nearen Batzordearen aurreko agerraldia. Otsailak 26.

“Gatazkan dauden lurraldeak. Aukerak, ikuspegi partekatuak, prozesu kolektiboak eraikiz (2. ekitaldia)”. Gernika Gogoratuz, eCampus – UPV/EHU. Otsaila-maiatza.

“COVID-19 eta EBrako etorkizuneko erronkak. 2021. EBri buruzko solasaldiak” proiektuaren koordinazio akademikoa. EuropaGune eta EHUgune (UPV/EHU). Maiatza.

Cabo Delgadoko (Mozambike) gerraren erretratuak: Bertan dauden Ahotsak mintegiaren koordinazio akademikoa. Afrikako Ikasketen Taldea (UAM) eta Gernika Gogoratuz Bakearen Ikerketarako Elkartea. Maiatza.

Lurraldea pentsatzen: Garapen estrategiak eta bizitza alternatibak Euskadi eta Urdaibairerantz webinarraren koordinazio akademikoa, Gernika Gogoratuz eta EHUgune (UPV/EHU). Maiatza.

“EHU onGIZARTE: Ondoez psikosozialaren prebentzio komunitarioa unibertsitatearen eremuan” proiektuaren koordinazioa. *Campus Bizia Lab 2020/2021 Programa*, UPV/EHU.

Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzari buruzko IV. Jardunaldiak. Giza eskubideak. Denentzako eskubideak? Begirada kritiko bat hezkuntzatik jardunaldien antolakuntza, lankidetzan. Euskadiko GGKE-en Koordinakundea, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia eta Hegoa, *online*, irailak 24 eta 25.

Justizia ikuspegi feministatik: Pornografia, prostituzioa eta indarkeria matxista:

emakumeen babes(ik ez) XXI. mendeko justizian EHU/UPVko III. Udako Ikastaroaren Antolakuntza Batzordean parte hartzea. UPV/EHUren Udako Ikastaroak. Bilbo, uztailak 6-7.

Elkarrizketa-mahaian parte hartzea, *Descendants* (Solidaritat i Comunicació-SICOM eta Entrepobles) dokumentala proiektatu ondoren, Ongi Etorri Errefuxiatuak, Cine Invisiblek, Ekonomia Aplikatua Sailak (UPV/EHU) eta Hegoak antolatua. Bilbo, urriak 20.

Aurkezpena eta moderazio lana *Demokrazia komunalari buruzko Nazioarteko Lehen Biltzarra. Komunitatea, herri-boterea eta autogobernua: demokrazia eraldatzeko praktikak kongresuan. Paz con Dignidad eta Parte Hartuz* (UPV/EHU). Hernani, urriak 13-16.

Parte-hartzea Espainiako Unibertsitateetako Errektoreen Biltzarreko (CRUE) Iraunkortasun Sektorialeko Curriculum Iraunkortasuneko lantaldean.

Parte-hartzea Arabako Campuseko Nekazaritzako Azoka Ekologikoaren proiektuan. *Campus Bizia Lab 2020/2021 Programa*, UPV/EHU.

Laguntza Mugarik Gaberen "Bakea eraikitzen duten emakumeak" azken dokumentuaren hausnarketa- eta idazketa-prozesuan.

3. Ikerketako jarduerak

3.1. Ikerketa-taldeak

Giza garapen lokala eta ekonomia sozial eta solidarioa

Tokiko Giza Garapenaren taldeak bi oinarri teorikotatik abiatuta jarduten du: a) giza garapena arau-erreferentzia gisa, gaitasunen ikuspegian oinarritua, pertsonen, erakundeen eta gizarteen aukerak eta indarrak garatzeko prozesua funtsezko elementutzat hartzen duena, eta ongizatearen dimentsio kolektiboak aztertzeko duen garrantzia nabarmentzen duena; b) tokiko dimentsioa, lurraldea garapena aztertzeko erreferentziatzat duena. Tokian tokiko dimentsioa proposatzen da giza garapenaren edukia duten aldageta-prozesuak aztertzeko eremu egokia dela uste delako, bai eta prozesu horiek finkatzeko zailtasunak eta aukerak azaltzen dituzten dinamikak aztertzeko ere.

2021ean, ikerketa- eta prestakuntza-jarduerak nagusiki ekonomia sozial eta solidarioari (ESS) lotuta egon dira, bai Hegoak Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren (GLEA) finantzatzearekin gauzatzen dituen lankidetzaproiektuei lotuta, eta horiek – ondoren deskribatzen dira –, Hegoako kideek REAS Euskadiko zenbait talde eta lanbatzorderekin eta Andeetako eskualdeko zenbait unibertsitatekin duten lankidetzaren testuinguruan. Esparru horretan, taldeko kideek hainbat artikulu argitaratu dituzte eta hainbat ikastaro, hitzaldi eta biltzar akademikotan parte hartu dute.

Kideak: Alfonso Dubois, Jokin Alberdi, Asier Arcos, Efren Areskurrinaga, Edu Bidaurratzaga, M. Luz de la Cal, Marian Díez, Maite Fernández-Villa, Xabier Gainza, Luis Guridi, Yolanda Jubeto, Mertxe Larrañaga, Elena Martínez Tola, Juan Carlos Pérez de Mendiguren, Carlos Puig, Unai Villalba.

Lurralde-bakea: tokian tokiko aktoreak indartzea bakea eraikitzeko eta Cauca iparraldean eredu ekonomiko alternatiboak garatzeko. II. fasea (PRO-2018 K1/0148)

2021eko ekainean amaitu zen Caliko Unibertsitate Xabietarreko Kulturarteko Ikerketen Institutuarekin (IEI) garatutako proiektua, Corporación Ensayosekin eta CETECekin elkarlanean. Pandemiak eragindako murrizketek eta Cauca iparraldeko lurralde estrategikoen kontrolagatik borrokan ari ziren aktore armatuen presentziak baldintzatu zuten azken aldia; izan ere, presentzia horrek gizarte-liderren eta -buruzagien bizitza arriskuan jartzen du, bai eta birgizarteratze-prozesuetan parte hartzen duten FARCeko borrokalari ohien bizitza ere. Segurtasun-neurri gisa, bilera presentzial batzuen ordez birtualak egin ziren. Horretarako, lurraldeetako liderrekiko komunikazio- eta konektibitate digitaleko baldintzak hobetu ziren, eta horrek etorkizuneko lana ere erraztuko die.

Ekoizpenari dagokionez, Europar Batasuneko 10 erakunde komunitarioentzat (gehienak emakumeak buru dituztenak) proposatutako partzela pilotuak ezarri ziren, nekazaritzako ekoizpen iraunkorreko alternatibak sortzeko. Ekarpinak egin zitzaizkien Toribíoko Merkanasa komertzializazio-estrategia komunitarioari, Pueblo Nuevoko gazte indigenen ingurumenaren aldeko apustuari, eta FARCeko borrokalari ohien zenbait kooperatibari.

Tokiko gaitasunak eta gaitasun kolektiboak indartzen lagundu zen, ESS praktikak ekitate-ikuspegitik sustatuz, antzinako jakintzak berreskuratuz eta elkarrizketatik eta gatazken eraldaketa baketsutik itzuliz eta adiskidetzea bultzatuz, generoaren eta belaunaldien ikuspegitik. Adiskidetze-akordioak eraikitzea lortu zen, kulturartekotasunetik itundutako lurralde-garapenerako proposamenak eraikitzea ahalbidetzen dutenak, eskualdeko erakundeei (Caucako Gobernazioa eta Caldoño eta Toribíoko Alkateak) eta erakunde nazionalari (Agencia de Reincorporación y Normalización - ARN) aurkezteko. Horiek lurralde- eta komunitate-birgizarteratzerako ekarpinak izan dira, Bakerako Jurisdikzio Bereziaren (JEP) eta ARNaren aurrean politika publikoen multzoan gehitzea espero da, eta Kolonbiako bake-prozesurako erreferentzia bilakatzea.

GLEAren finantziak 300.000 €-koa izan zen, eta proiektuaren zenbateko osoa, kofinantzatzeekin, 383.753,86 €-koa.

Gizarte-eragileak indartzea, lurralde-bakea eta eredu ekonomiko alternatiboak eraikitzeko Cauca iparraldean, euskal esperientziarekin elkarrizketan (PRO-2019K2/0003)

Proiektua Hegoa eta Lanki Institutuaren (Mondragon Unibertsitatea) eta, tokiko bazkide gisa, Caliko Unibertsitate Xabirtarreko Kulturarteko Ikaskuntzen Institutuaren (IEI) arteko partzuergoan garatzen da, Corporación Ensayosekin aliantza eginda. Euskadin eta Kolonbian 2017an hasitako lankidetza-prozesuari jarraipena ematen dio, eta euskal erakundeak Cauca iparraldeko tokiko erakundeekin eta etnia arteko taldeekin artikulatzea errazten du: Nasa indigenen kabildoak, kontseilu komunitario afro-ondorengoak, emakumeen eta emakumezko nekazarien erakundeak, eta FARCeke borrokalari ohien kooperatibak (COOMEPE eta CECOESPE). Eragile horiek indartzeko ekimenak garatu dira zenbait lan-lerrotatik:

- Prestakuntza Cauca iparraldean (50 pertsona), Ekonomia Sozial eta Solidarioari (ESS), emakumeen eskubide ekonomikoei eta merkaturatze- eta lankidetza-estrategiei buruzko *online* Diplomatura eginez. Saioetan Euskadiko (Hegoa, Lanki, REAS Euskadi, Mundukide), Ekuadorko (Salinas de Guaranda) eta Kolonbiako eragileek hartu dute parte.
- Eskualdean merkaturatze-proposamenak artikulatzeko ikerketa, eta lankidetzarako elkarrizketa-guneak sortzea, gatazkarekiko sentikortasunaren ikuspegia txertatuz, tokiko erakunde komunitarioen plataformaren esparruan.
- Euskadiko ekoizpen-garapenerako prestakuntza, Cauca iparraldeko erakundeetako liderren bi talderen egonaldiarekin. Hainbat erakunderekin, hala nola REAS Euskadi, EHNE Bizkaia, Mondragon Taldeko kooperatibak, Landa Garapenerako Agentziak (Lea Artibai, Uribe Kosta eta Urola Behea), LORRA, Barrenetxe, Garaia eta antzeko beste kooperatiba batzuekin esperientziak trukatzea erraztu da, eta horiek Cauca iparraldeko lankidetza-prozesuetan inplikatu eta laguntza eman dute.

- Mehatxu- eta indarkeria-testuinguruan, giza eskubideei, pertsonen eta erakundeen segurtasunari eta babesari buruzko prestakuntza, Euskadin presente izanik giza eskubideen aldeko 12 pertsonako taldea, eta intzidentzia-bisitak Eusko Legebiltzarrera (Kolonbiako Bake Prozesuari Laguntzeko Intertaldea), Espainiako Kongresura (Lankidetzeta Batzordea), foru-aldundietara eta GLEAra.

GLEAren finantzaketa 393.549,15 eurokoa da, eta proiektuaren zenbateko osoa, kofinantzatzeekin, 494.385,61 eurokoa da.

Gatazkak, bakea eta garapena

Giza Segurtasunari, Tokiko Giza Garapenari eta Nazioarteko Lankidetzari buruzko Ikerketa Taldea

Talde hau 2010ean eratu zen, eta Eusko Jaurlaritzak A kategoriako Euskal Unibertsitate Sistemaren ikerketa-talde gisa (onarpen gorena) aintzatesten du; laguntza instituzional eta finantzarioa izan zuen 2016-2021 urteetan.

Honako hauek dira haren ikerketa-ildoak: 1) Giza segurtasunaren eta tokiko giza garapenaren kontzeptuen azterketa; 2) Tokiko giza garapena, politika publikoak eta lurraldea; 3) Merkataritzari eta inbertsioari, enpresa transnationalei eta giza garapenari buruzko nazioarteko akordioak; 4) Bakea eta justizia trantsizionala eraikitzeko prozesuak; 5) Femenismoa, gatazka armatuak eta bake-eraikuntza.

Taldearen esparruan, jarraipena izan du *Políticas de construcción de paz de la UE en Colombia. ¿Hacia un modelo basado en el fortalecimiento de la sociedad civil y los derechos humanos?* (UECOLPEACE) proiektuak, Zientzia, Berrikuntza eta Unibertsitate Ministerioak 2019an onartua. Talde horretako zenbait pertsonak parte hartu zuten: Karlos Pérez de Armiño (ikertzaile nagusia-IN), Eduardo Bidaurratzaga, Irantzu Mendia Azkue eta Juan Telleria.

2021ean Europar Batasunaren Erasmus+ Programako *People, Communities and Cities in Peacebuilding: An Inclusive and Intersectional Approach to Peace Studies (InPeace)* proiektua hasi da. Partzuergoak, zeinaren buru Islandiako Unibertsitateko Höfði Reykjavík Peace Centre den, barne hartzen ditu Norvegiako, Finlandiako, Bosnia-Herzegovinako eta Hegoaren (EHU/UPV) unibertsitate- eta ikerketa-zentroak ere. Ikerketa-talde horretako zenbait kidek parte hartu dute: Karlos Pérez de Armiño (IN), Irantzu Mendia Azkue, Itziar Mujika eta Iker Zirion.

Kideak: Karlos Pérez de Armiño (ikertzaile nagusia), Jokin Alberdi Bidaguren, Efren Areskurrinaga Mirandona, Eduardo Bidaurratzaga Aurre, Xabier Gainza Barrenkua, Yolanda Jubeto Ruiz, Mercedes Larrañaga Sarriegi, Alba Linares Quero (ikertzaile kontratatua-IK), Elena Martínez Tola, Irantzu Mendia Azkue, Itziar Mujika Chao, Rakel Oion Encina, Juan Carlos Pérez de Mendiguren Castresana, Juan Telleria Zueco, Unai Villalba Egiluz, Francisco Zabalo Arena eta Iker Zirion Landaluze.

Gatazka armatuek elikagaien segurtasunik ezan duten eragina. Gaiaren egoera eta nazioarteko erantzun-ekimenak aztertzea (US20/24)

2021ean, jarraipena izan zuten *Gatazka armatuen eragina elikagaien segurtasunik ezan. Gaiaren egoerari eta nazioarteko erantzun-ekimenei buruzko azterlana* proiektuko jarduerak; UPV/EHUko Unibertsitate-Enpresa-Gizartea 2020ko deialdian onartua da proiektu hori, eta Acción contra el Hambre GKEaren laguntza du.

Gatazka armatuko egoeretan gerra-taktikek elikadura-segurtasunean duten eragina aztertzen du proiektuak, eta, zehazki, gosea gerra-arma gisa erabiltzea. Halaber, elikagaien segurtasunari buruzko alerta goiztiarreko sistemek zer ezaugarri izan beharko lituzketen aztertzen du, gerrak gosearen gainean duen eraginari buruzko frogak biltzeko gai izateko. Halaber, arlo horretako nazioarteko ekimen politiko batzuk aztertzen ditu, hala nola Nazio Batuen Segurtasun Kontseiluak 2017an onartutako 2417 Ebazpena.

Parte-hartzaileak: Karlos Pérez de Armiño (IN), Alba Linares (IK), Jokin Alberdi, Eduardo Bidaurratzaga, Mercedes Larrañaga, Irantzu Mendia Azkue, Rakel Oion, Juan Carlos Pérez de Mendiguren, Juan Telleria Zueco, Francisco Zabalo eta Iker Zirion.

Erbesteari, kanpoko biktimei eta itzulitako biztanleei buruzko Egiaren aldeko Topaketaren antolaketa eta gauzatzea (EXP. 2020/00654)

2021eko lehen seihilekoan, Eusko Jaurlaritzako Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak Hegoari emandako zuzeneko dirulaguntza gauzatu zen, Kolonbiako Egia, Bizikidetza eta Errepikapenik Eza Argitzeko Batzordearen (CEV) agintaldiaren garapenean laguntzeko, 150.000 € guztira. Espainiako estatuan eta Europan dauden kanpoko eta erbesteratutako biktimei errekonozimendua emateko prozesuarekin bat egitea izan zuten helburu.

2021ean, ekintza hauek osatu ziren (batzuk 2020an hasita):

- Laguntza psikosozialeko zerbitzuak ematea, banakakoak nahiz kolektiboak, Europako CEVeke Nodoentzat. Guztira, 99 laguntza-saio 6 Nodori.

- *Insilio*-ari buruzko aholkularitza (senideen erbestealdiak kaltetutako senideak, baina geratu zirenak), emakumeen gaineko eraginak kontuan hartuta. Batzordearen Azken Txostenerako intsumoa izan zen.

- Gloria Lara Kasuari buruzko aurrezko aurreko topaketa (Bilbon, ekainaren 11n eta 12an).

- Errekonozimendu-ekitaldia: *Reconóceme. Kolonbia erbesteratua Euskadin* (ekainak 15).
- Unión Patriótica en Madrid Kasuari buruzko aurrezko aurreko topaketa.
- Espainiako estatuan eta Europan testigantzak biltzea.
- Javier de Isusiren *Transparentes. Historias del exilio colombiano* komikiaren aurkezpena eta zabalkundea.

Kolonbiako Egia Argitzeko Batzordearen eta Espainiako estatuko eta Europako beste herrialde batzuetako biktimei buruzko Azken Txostenaren aurkezpena (EXP. 2021/00961)

2021eko bigarren seihilekoan, Eusko Jaurlaritzaren Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasun Zuzendaritzak Hegoa Elkarteari emandako zuzeneko beste dirulaguntza baten lehen zatia gauzatu zen, guztira 135.000 €-ko zenbatekoa, Kolonbiako CEVek atzerrian duen agintaldia garatzen laguntzeko.

Haren helburua Batzordearen azken agintaldian Europako hamar herrialde baino gehiagotan lan-sarea finkatzea da, CEVen legatuari eusteko eta azken txosteneko gomendioen jarraipena egiteko oinarri gisa.

Honako hauek dira proiektuko ekintzak: a) Akademia-, kultura- eta/edo arte-izaerako hainbat ekintza Europako sei herrialdetan, Azken Txostena argitaratu aurreko girotze gisa; b) Azken Txostena Euskadin jasotzeko girotze-jardunaldiak; c) Euskal ordezkartzak Kolonbiara egindako bidaiak, Azken Txostenaren aurkezpenari nazioarteko babes emateko; eta d) Aurrez aurreko topaketa, Bilbon, Azken Txostenaren erbesteratzeari buruzko kapitulua aurkezteko.

Feminismoa eta gatazkak

Ikerketa-ildo honek gatazka armatuen azterketa feminista, bakearen eraikuntza, justizia trantsizionala eta memoria historikoa ditu ardatz. Aurtengo jarduera nagusiek bi ardatz izan zituzten. Alde batetik, "Gatazkan, gatazka-ostean eta tentsioan dauden herrialdeetako giza eskubideen emakumezko defendatzaileei laguntza estrategikoa emateko baliabide espezializatuak" izeneko proiektua abiatzea. Horren bidez, baliabideak sortu nahi ditugu, euskal lankidetzak giza eskubideen emakumezko defendatzaileen lanean lagun dezan, arreta berezia emanda egiarako, justiziarako eta konponketarako eskubideei.

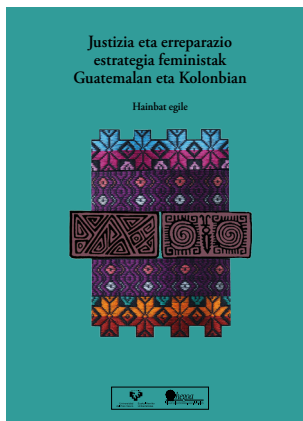
Bestalde, Euskal Fondoaren laguntzarekin, 1975etik 2021era bitartean okupatutako Mendebaldeko Saharan emakumeen giza eskubideak izandako urraketari buruzko

ikerketa osatu da, Espacio de las Mujeres Saharaus en Territorio Ocupado kolektiboarekin (EMSTO) lankidetzan.

Kideak: Irantzu Mendia Azkue (ikertzaile nagusia-IN), Gloria Guzmán, Sheida Besozzi, Itziar Mujika, Yuliya Serkezyuk, Iker Zirion. Laguntzaileak: Sol Yáñez, Justine Masika.

Gatazkan, gatazka-ostean eta tentsioan dauden herrialdeetako giza eskubideen defendatzaileei laguntza estrategikoa emateko baliabide espezializatuak (PRO-2020K3/0025)

Proiektuak, bi urteko iraupeneko (2021-2022), GLEAren 177.861,19 €-ko laguntza izan zuen.

2021ean proiektuaren lehen etapa egin dugu, eta jarduera nagusiak honako hauek izan dira: a) giza eskubideen urraketa larrien biktima izan diren emakumeei laguntza psikosoziala emateko premien diagnostikoa hasi zen, bost herrialdeetako 15 talde ingururen parte-hartzearekin: Honduras, Guatemala, El Salvador, Mendebaldeko Sahara eta Kongoko Errepublika Demokratikoa; b) Nazio Batuen Emakumeen, Bakearen eta Segurtasunaren gaineko 1325 Ebazpenak euskal lankidetzarako tresna gisa dituen potentzialtasunei eta mugei buruzko azterketa hasi zen, eta kontuan hartu zen gerran edo gerraostean dauden herrialdeetako emakumeen eta feministen erakundeen ikuspegia, eta horretan Euskal

Herriko 20 GGKEk eta Kolonia, El Salvador, Kongoko Errepublika Demokratikoko, Kosovoko eta Bosnia-Herzegovinako 20 erakundek hartu zuten parte; c) giza eskubideen aldeko emakumeen testigantza berriak jaso dira Hegoako Genero, Memoria eta Gatazka Armatuen Artxiboan sartzeko. Agiritegi hori giza eskubideen arloko baliabide pedagogikoen zati bat da, eta genero-ikuspegia du; giza eskubideen kolektiboekin eta munduko hainbat lekutako feministekin aliantzan eraikitzen ari gara; d) giza eskubideen defentsarako prestakuntza espezializatuko ikastaro bat antolatzeari ekin zaio. Ikastaroa bi astekoa izango da eta 2022an egingo da Euskadin. Honduras, Guatemala, El Salvador, Kolonia eta Mendebaldeko Saharako pertsonak hartuko dute parte.

Prestakuntza espezializatu eta giza eskubideen aldeko pertsonetako garapen eta lankidetzari buruzko ikaskuntzen trukea (194 Proiektua)

Proiektu hau Eusko Jaurlaritzako Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasun Zuzendaritzak babestu du, 4.903,47 euroko zenbatekoarekin. Helburua da giza eskubideen defentsarako prestakuntza espezializatuko ikastaroa antolatzen laguntzea. Bilbon egingo dugu 2022an, eta 2021ean hasi gara planifikatzen.

Giza Eskubideak Mendebaldeko Saharan

Egia aurrera doa: Mendebaldeko Saharan giza eskubideen urraketak ikertzea eta haien eragina, saharar emakumeen egoera berezia agerian utzita (P325S-2020)

Proiektua 2022ko otsailean amaitzea aurreikusten da, eta Euskal Fondoak finantzatu du, 85.000 €-rekin.

Saharako Lantaldeak, giza eskubideen aldeko saharar erakundeetako adituek (ISACOM, CONASADH, AFAPREDESA) osatua, bi txosten alternatibo prestatu eta aurkeztu zituen, Nazio Batuen Giza Eskubideen Kontseiluari zuzenduak, Marokori egingo zaion hurrengo Aldizkako Azterketa Unibertsala zela eta: "Giza Eskubideen Defendatzaileen aurka egindako bortxaketak Marokoko Erresumak okupatutako Mendebaldeko Saharako Lurralde Ez Autonomoan" txostena, ISACOM-CONASADH koalizioak aurkeztua, eta "Giza Eskubideen bortxaketak Marokoko Erresumak okupatutako Mendebaldeko Saharako Lurralde Ez Autonomoan", ISACOM-CONASADH-AFAPREDESA-Saharako Herriari Laguntzeko Suitzako Batzordeak aurkeztua. Bietan, emakume sahararren giza eskubideen urraketen kasu zehatzak ikusten dira.

Horrez gain, bestelako laguntza ere eman zitzaizen Saharako giza eskubideen aldeko erakundeei: AFAPREDESARI, behartutako desagerteten biktimen senideei laguntza psiko-soziala emateko, 41 kasuri (30 emakume) arreta emanda; eta ISACOMi, giza eskubideen 17 defendatzailei (10 emakumezkori eta 7 gizonezkori) laguntzeko, haien eskubideak ere urratu baitziren. ISACOMek salaketa-jakinarazpenak egin zituen nazioarteko erakundeen eta Nazio Batuen giza eskubideen mekanismoen aurrean.

Aurrekoarekin batera, "Feminismoa, identitatea eta emakume sahararra" ikastaroa egin zen, eta Mendebaldeko Saharako lurralde okupatuetako 21 emakume defendatzaile eta aktibistek hartu zuten parte. Lan ildo berean, emakumeen giza eskubideen urraketei buruzko ikerketa burutu zen okupatutako Mendebaldeko Saharan, biktima diren 81 emakumeren testigantzetan oinarrituta. Espacio de las Mujeres Saharauias en Territorio Ocupado kolektiboan (EMSTO) antolatutako giza eskubideen aldeko aktibista-talde baten eta Hegoaren arteko lankidetzan egin zen azterketa. Ikerketa argitaratzeaz gain, emaitza nagusiak biltzen dituen infografia egingo da.

Kideak: Tatiana Montenegro Garay, Irantzu Mendia Azkue, Gloria Guzmán Orellana, Carlos Martín Beristain. Laguntzaileak: Frida Castillo, Gabriella Citroni, Gianfranco Fattorini.

Garapenerako eta nazioarteko lankidetzarako politiken koherentzia

Talde honen ikerketa-ildoak nazioarteko garapenaren eta lankidetzaren inguruko eztabaiden eta proposamenen azterketa kritikoan oinarritzen dira. Bere lan-arloen artean, 2030 Agenda eta Garapen Iraunkorreko Helburuak aztertzen ditu, eta haien inplikazioak, inplementazioa, ondorioak eta kontraesanak azpimarratzen ditu. Ildo horretan, garapenerako politiken koherentziaren eginkizuna ere aztertzen da, baita lankidetzarako nazioarteko sistema, haren eragileak eta tresnak ere. Taldeak arreta jartzen du erakunde deszentralizatuen eta unibertsitatearen rolean, zeharkako arazoetan (adibidez, generoaren araberako alderdiak, garapen-gaiei dagokienez) eta elikadura-subiranotasunarekin lotutako alderdietan, besteak beste.

"Agenda globalak eta agenda nazionalak artikulatzea: 2030 Agenda European eta Latinoamerikan ezartzeko prozesua" proiektuan aurrera egin da. Zientzia eta Berrikuntza Ministerioaren finantziakoa du ekimenak, Madrilgo Complutense eta Andaluziako Loyola unibertsitateekin batera egiten da, eta 2023an bukatuko da. Proiektu horretaz gain, EAEko, Estatuko eta Europako beste erakunde batzuekin ere lanean jarraitu da.

2021eko argitalpenetan, zenbait kasutan, aztertzen dira 2030 Agenda, ikuspegi kritiko batetik, nazioarteko lankidetzaren aldaketei buruzko gaiak, pandemia-garaian ekonomia feministak egiten dituen ekarpenak, giza garapen iraunkorrari buruzko hausnarketak, baita unibertsitateari, haren ekarpen sozialari eta hori islatzeko moduari buruzko ikerketak ere.

Red Española de Estudios del Desarrollo (REEDES) sarean aktiboki parte hartzen jarraitu da; M. José Martínez da diruzaina, eta Andrés Fernando Herrera koordinatzailea.

Kideak: Jorge Gutiérrez (ikertzaile nagusia), Iratxe Amiano, Andrés Fernando Herrera, Irati Labaien, Eduardo Malagón, Ignacio Martínez, M. José Martínez, Michel Sabalza, Koldo Unceta, Unai Villena, Idoye Zabala.

Euskal Lankidetza Publikoaren Ataria

2021ean, Euskal Lankidetza Publikoaren Atariarekin (<https://euskalankidetza.hegoa.ehu.eus/eu/site>) lotutako lanak aurrera jarraitu du, Euskadiko zortzi lankidetza-erakunde nagusiekin elkarlanean. Taldeak sustatutako ekimen honek 2014az geroztik finantzatutako proiektuen informazio bateratua biltzen du, eta sektoreko erakundeen arteko gardentasuna eta koordinazioa bultzatzeko bitarteko bat da.

Proiektuak eguneratu ziren eta hainbat hobekuntza ezarri ziren atarian, grafiko berriak barne; bilaketak eta deskargak egiteko aukerak handitu ziren, halaber. Lehenengo aldiz, urteko txosten bat egin zen, euskal lankidetza publikoaren datu nagusiak biltzen dituena; besteak beste, ordaindutako zenbatekoak, funtsen helburu geografikoa eta sektoriala, modalitateak eta horien banakapena, ordainketak erakunde bideratzaileen eta tokiko bazkideen motaren arabera eta abar.

Garapenerako lankidetza deszentralizatuari buruzko azterlana: nazioarteko ikuspegi bat

Gipuzkoako Foru Aldundiak finantzatutako ikerketa-esparruan, lan-mintegi bat egin zen Donostian, Pau et des Pays de l'Adour (UPPA) Unibertsitateko Recherches Européennes-en (CDRE) Centre de Documentation et de Recherches Européennes zentroarekin. Donostiako eta Baionako udaletako lankidetza-ordezkariek ere parte hartu zuten, baita Frantziako SO Coopération GKEko ordezkariek ere. Jarduerak lankidetza deszentralizatuko politika eta praktika desberdinak kontrastatzeko balio izan zuen.

Hezkuntza

Krisi askok zeharkatutako gaur egungo errealitate konplexuan, hezkuntza-ekintza emantzipatzailea trantsizio-estrategiatzat hartzen dugu, bizitzaren jasangarritasuna garapen kapitalistaren, heteropatriarkalaren eta kolonialaren ereduaren logiken gainetik jartzen duen eredurantz. Nazioarteko hezkuntzaren eta lankidetzaren arloan nagusi izan diren orientazio estuak edo sektorialak gainditzeko, ezinbestekotzat jotzen dugu erakundeak eta gizarte-mugimenduak feminismoan eta nazioartean antolatzea. Beraz, dimentsio politikoa bere helburuetan eta gizarte-aldaketarako proposamen pedagogiko eta estrategikoetan txertatzen duen hezkuntzaren alde egiten dugu lan.

Hitzarmena Justicia Alimentariarekin Elikadurarako eta Garapen Jasangarrirako eskubidea genero-ikuspegiarekin sartzea, Lanbide Heziketako 6 familatan

2020/2021 ikasturtea, bigarren eta hirugarren hiruhilekoetan, oraindik ere COVID-19etik eratorritako osasun-baldintzek baldintzatu zuten. Lan egiten dugun 39 ikas-tetxeetatik gehienek jarduera presentziala edo erdipresentziala berreskuratu zuten arren, murrizketa batzuk ditugu aurrez aurreko jarduerak egiteko. Horregatik, hitzarmeneko talde teknikoak ahalegin handia egiten du gure lan-tresnak formatu birtualean eguneratzeko; hala, irakasleak prestatzeko jarduerak, topaketa birtualak, inplikaturako enpresekiko lankidetzak eta ikasleak motibatuzko jarduerak egin ahal izan genituen.

Elikaduraren Nazioarteko Eguna zela eta, redalimentacion.org webgune berria aurkeztu zen. Horren bidez, hezkuntza-programa ezagutarazi, irakasleak irakasteko eta

prestatzeko baliabideak eskaini eta tartean diren ikastetxeen hezkuntza-sarea sendotu nahi da. AlimentAcción Sareko Instagram profila ere sortu da, bat egiten duena beste sare sozial batzuetan, Facebook, Twitter eta Youtube-n, besteak beste, daudenekin.

Pretrakuntzaren arloan, elikadura-subiranotasunari buruzko bi *online* ikastaro antolatu ditugu, estatu mailakoak (martxoan eta azaroan). Irakasleen esperientziak aurkezteko Estatuko topaketa bat antolatu genuen, *online* hori ere, bai eta "Eta kooperatiba agroekologiko bat sortzen badugu?" izeneko Lankidetzak Ikaskuntzarako Gida ere.

Baliabideen atalean, aurten hiru hizkuntzatan (gaztelania, euskara eta katalana) bi Tresna Kit aurkeztu ditugu, bata Nekazaritzako Familia Profesionalari zuzendua, eta bestea

Ostalaritza eta Turismoko Familia Profesionalari zuzendua. Bi baliabideak jendaurrean aurkeztu ziren otsailaren 10ean eta abenduaren 16an, hurrenez hurren.

Azkenik, ikastetxeen eta Ekonomia Sozial eta Solidarioko enpresen arteko harremanak finkatzeko prozesuan, lortu da bost praktika-hitzarmen sinatzea, eta beste hitzarmen bat REAS-MES Madrid-ekin.

Hitzarmena Justicia Alimentariarekin GJHekin bat datorren elikadura osasungarria eta jasangarria sustatzeko Gurasoen Eskola

Aurten, oraindik ere, eragin handia izan du pandemiak eskolako elikadura osasungarriagoa eta jasangarriagoa aldezteko Guraso Elkarteak eta Federazioen mugimenduan, eta haiek eskolako elikadura eta, bereziki, eskolako jantokia aldatzeko duten estrategian. 2021/2022 ikasturtearen hasieran, pandemiak eragindako murrizketa gogorrenak igaro ondoren, mugimenduak berriro ekin zion jarduerari.

Egoera oso desberdina izan da lurralde bakoitzean, baina, nolana ere, administrazioek ezarritako murrizketek (bilera eta jarduera presentzialak geldiaraztea, eskolaz kanpoko ikasleak kanporatzea, eskolako jantokian eta eskolako eta jangelako elikagaiak erabiltzeko mugak...) zuzeneko eragina izan dute bai familien motibazioan, eskolako elikagaien eraldaketan inplikatzeko, bai aldatzetan. Nolanahi ere, etengabe garatu ditugu proposamenak, eta, beraz, bertaratzearen orde, ekintza birtualak egin ditugu (bereziki, 2021eko lehen seihilekoan), baita eskolako elikadura-eraldaketan duten eragina autonomia-erkidegoetara zabaldu ere.

CEAPA erakundearekiko koordinazioari jarraipena eman zaio, eta urrian Linaresko (Jaen) CEAPA Elikadura Batzordearen bilera erdipresentziala egin ahal izan zen. Halaber, zenbait Autonomia Erkidegotako guraso-federazioekin eta -elkartekin harremanetan jarraitu da.

Lankide izan ditugun Guraso Elkarteek hala eskatuta (eta Federazioekin elkarlanean), monografiko-multzo bat egin da, familiak gehien kezkatzen dituzten gaiak ardatz hartuta: haragi eta azukre gehiegi kontsumitzea, elikagai-hondarrak, elikadura prozesatua eta plastikoak. Familiei eta haien egitura antolatuei laguntzetik eratorritako ikaskuntzak sistematizatuko dituen estrategia teorikoa prestatzen ere aurrera egin da.

ETEak indartzeko estrategia gisa, jangelako langileei zuzendutako ikastaro bat diseinatu eta eman da, elikadura osasungarri eta jasangarriari, elikagaien hondamenari eta jantokia hezkuntza-gune bihurtzeko tresnei buruzkoa.

Herritartasun globala birpentsatzea pandemia-garaian. Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra (2020/PRYC/001089)

V. Kongresuak, eraikuntza kolektiboaren ikuspegitik, AECIDek finantzaturako lau topaketa egin ditu aurretiaz. Horietako bakoitzak *jakintzen arteko elkarrizketa* bat osatu zuen, gai bati buruz berariaz landu zena, eta ondoren beste lurraldeetakoekin lotu zena, elkarren artean.

2020an lehen bi topaketak antolatu genituen: Bilbon *mugimendu feministen eta lankidetzaren eraldatzailearen mugimenduaren esperientziei* buruz hausnartu genuen, eta Galizian *ikuspegi ekosoziala eta landa-eremuak bizi-lurralde gisa* landu genituen. 2021eko urtarrilaren 29an, hirugarren topaketa egin genuen *–online formatuan–*, non, Madrilgo Erkidegoa erreferentziatzen hartuta, *auzo elkarteak eta autogestio-esperientziak* aztertu genituen. Azken topaketan, otsailaren 26, eta *online* hori ere, Melillan jarri zen arreta, *Hegoaldeko Mugaren eta pertsona migratu eta errefuxiatuen eskubideen* gaiari ekiteko asmoz. Topaketa horien xedea izan zen, alde batetik, lurralde horietan diharduten kolektiboaren ekintza politikoaren ondoriozko ikuspegi eta ikaskuntza kritikoak partekatzea, eta, bestetik, ekarpenak jasotzea V. Kongresuaren Ildo Estrategikoak identifikatzeko.

Hezkuntza kritikoko prozesuak laguntzeko hausnarketak, eztabaidak eta proposamenak. Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra (PRO-2019K3/0030)

GLEAk finantzaturako proiektu honen esparruan 2021ean egindako lanari esker, elkarrizketak egin ahal izan dira kultura kritiko akademikoaren eta gizarte-ekoizpenaren artean, subjektu kritikoen eragiletza indartzeko eta emantzipazio-ekintzaren zentzu berriak proposatzeko. Haren jardura nagusietako bat *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzaila* izan da.

Gaur egungo une historikoan Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzari ekiteko azterketa-esparru bat proposatzeko asmoarekin, lau ildo estrategiko ezarri ziren hezkuntza pentsatzeko, eta deialdiak egin ziren komunikazioak aurkezteko (euskaraz, galegoz, katalanez eta gaztelaniaz). Ildo estrategikoei buruzko hausnarketak (Gorputzak eta lurraldeak, Komunitate-eraikuntza, Aurrerapen-ikaskuntza eta Sareak, aliantzak eta komunikazioak, eta beste komunikazio batzuk) eta aurkeztutako 44 komunikazioek ikuspegi desberdinak dituzte, eta ikuspegi horietatik abiatuta hainbat ekimen

ponentsatu eta garatzen dira errealtatea eraldatzeko eta bidezko mundu bat eraikitzeko.

V. Kongresua egin ondoren, akta-liburu bat argitaratu genuen, ekitaldi horretan izan ziren ideiak, gogoetak eta proposamenak bildu nahi dituen memoria-ariketa gisa. Maria Paula Meneses, Lia Pinheiro, Marta Pascual eta Rosalba Icazaren txostenak bildu ditugu liburu horretan; ildo estrategikoak landu zireneko Sorkuntza kolektiboko taldeen kontakizunak; eta amaierako testu bata, "Eta orain zer?" galderari erantzuten diona.

Urtarrilean *Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen* aldizkariaren hamargarren zenbakia kaleratu genuen, ezagutzaren despatriarkalizazioan oinarritua, pentsamendu androzentrikoa eta eurozentrikoa deseraikitzeko estrategia kritiko gisa. Horrek hare euskarri den binarismotik atera eta kapitalismotik eta erauzketa- eta metatze-logiketatik askatzea dakar. Iraileko hamaikagarren monografikoaren bidez, gaurkotasun osoko gai batean sakondu genuen: pertsonen mugimenduei lotutako giza eskubideen urraketak.

Kideak eta laguntzaileak: Gema Celorio, Juanjo Celorio, Raquel Calvo, Amaia Del Río, Iris Murillo, José Antonio Antón, Asier Arcos, Marta Barandiarán, Maggy Barrère, Alejandra Boni, Inmaculada Cabello, M. Luz de la Cal, Helena Capera, Georgina Casas, Verónica Castañeda, Sandra Dema, Tasia Domínguez, Iraide Fernández, Alberto Gastón, Sara Goyeneche, Silvana Longueira, Jaume Martínez, M. Jesús Martínez, Jone Martínez-Palacios, Jordi Menéndez, Maitane Picaza, Mar Rosillo, Clara Ruiz, Pepe Ruiz, Joseba Sainz de Murieta, Gloria Sosa, José Luis Villena eta Begoña Zabala.

3.2. Beste ikerketa-jarduera batzuk

ECYSE14: The Role of European National Health Services in the enhancement of sustainable food systems (836353). 2019ko maiatza-2022ko maiatza. Ikertzaile nagusia: Mirene Begiristain Zubillaga. Parte hartutako erakundeak: UPV/EHU, Orkestra Institutua (Deustu). Finantzatzea: CE-H2020.

Territorios en conflicto. Acompañamiento de procesos y consolidación de narrativas sobre sostenibilidad de la vida. Fase 2. 2020ko urtarrila-2021eko abendua. Parte hartutako erakundeak: Gernika Gogoratuz; Coimbrako Unibertsitateko Centro de Estudios Socias; Afrikako Ikasketen Taldea (UAM), Tolimako Unibertsitatea; Amazoniako Unibertsitatea; Eduardo Mondlane Unibertsitatea; Mozambiqueko Unibertsitate Katolikoa. Hegoako iker-

tzaile taldea: Efren Areskurrinaga, Eduardo Bidaurratzaga, Mertxe Larrañaga, Yolanda Jubeto eta Jokin Alberdi.

Gereizpetatik 11 izpi: sumando voces silenciadas a las narrativas de vida. 2020ko iraila-2022ko otsaila. Parte hartutako erakundeak: Gernikatik Mundura, Gernika Gogoratzu, Tolimako Unibertsitatea (Kolonbia). Hegoako ikertzaile taldea: Efren Areskurrinaga eta Jokin Alberdi.

Diagnóstico y mediciones de impacto para el proyecto "Orduña laboratorio para la reinención de los sistemas alimentarios actuales. Consolidación de la estrategia alimentaria de Orduña". Iraupena: 2020ko urria-2021eko urria. Ikertzaile nagusia: Mirene Begiristain Zubillaga. Finantzatzea: Urduñako Udala.

Elikadura sistema agroekologikoen ikerketa eta sarea garatuz Euskal Herrian (PES21/15). Iraupena: 2021ko maiatza-2025eko apirila. Ikertzaile nagusia: Mirene Begiristain Zubillaga. Finantzatzea: UPV/EHU.

Consultoría para el estudio de redes y capacidades de las personas desplazadas internas en la provincia de Cabo Delgado, Mozambique. 2021eko abendua-2022ko maiatza. Ikertzaile taldea: Teresa Cunha eta Jokin Alberdi. Parte hartutako erakundeak: Gernika Gogoratzu. Finantzatzea: Ayuda en Acción (Mozambique).

3.3. Doktorego-tesiak

Doktorego Programan matrikulatutako doktorego-tesiak

UPV/EHUko Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programan, Hegoak koordinatua, 93 tesi daude matrikulatuta 2021-2022 ikasturtean; horietatik 17, 2021eko deialdian matrikulatu dira lehen aldiz: 8 ikasle Euskadikoak dira eta 9 Latinoamerikakoak.

3.4. Parte-hartzea nazioarteko batzorde eta ordezkartzetan

UPV/EHUko Ikasketa Feministak eta Generokoak Doktoretza Programako Batzorde Akademikoa.

Almenara, Revista Extremeña de Ciencias Sociales aldizkariko Batzorde Zientifikoa.

Kolonbiako Uniminuto Unibertsitateko *Praxis Pedagógica* aldizkariko Batzorde Zientifikoa.

Ekonomia Feministaren VII. Biltzarra: Bizitzaren saregileak, Ekonomiaren oinarriak astintzeko kongresuko Batzorde Zientifiko eta Antolatzalea, Ekonomia Aplikatuaren Saila, Ekonomia eta Enpresa Fakultatea (UPV/EHU). Bilbo, uztailak 1-3.

UPV/EHUko Ikasleen IV. Biltzarra: *Gure Gradu Amaierako Lanek (GrAL) mundua aldatzeko balio dute kongresuko Batzorde Zientifiko*. Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako campusak, urriak 21.

ENVironmEntal CHOice, envecho.com: A scientific network of researchers using Discrete Choice Modelling in the field of environmental valuation-eko Zuzendaritza Batzordea.

FLACSO-Ekuadorko *Mundos Plurales-Revista Latinoamericana de Políticas y Acción Pública* aldizkariko Batzorde Editoriala.

Feminist Theory and Gender Studies de la *International Studies Association* Sailaren Batzordea.

UPV/EHUko Gizarte eta Komunikazio Zientzien Fakultateko Berdintasun Batzordea.

III Foro Europeo de Agroecología: Agroecología para la regeneración de nuestros sistemas alimentarios y comunidades foroaren Tokiko Antolakuntza Batzordea, Bartzelona, azaroak 17-19.

Gizarte Politikaren Espainiako Sarearen (REPS) VIII. Kongresua. REPS 2021 Bilbo. Bizitza zaindu, inklusioa bermatu, aniztasunean elkarbizi: Kantsentsuak eta erronkak kongresuaren Antolakuntza Batzordea. Bilbo, martxoak 15-17.

Eusko Jaurlaritzaren Giza Eskubideen Defendatzaileak Aldi batez Babesteko Programaren Aukeraketa Batzordea.

Inguruak. Revista Vasca de Sociología y Ciencia Política aldizkariko Aholku Batzordea.

Revista Española de Sociología aldizkariko Aholku Batzordea.

Madrilgo Unibertsitate Autonomoko *Relaciones Internacionales* aldizkariko Aholku Batzordea.

Eusko Jaurlaritzaren Herri Ardularitzaren Euskal Erakundearen *Herri Ardularitzaren Euskal Aldizkaria*-ko Aholku Batzordea.

Sociología del Trabajo aldizkariko Batzorde Zientifiko.

Commons. Revista de Comunicación y Ciudadanía Digital-eko Batzorde Editoriala.

Ekuadorko Unibertsitate Zentraleko (UCE) *Revista Economía* aldizkariko Batzorde Editoriala.

Revista Iberoamericana de Estudios de Desarrollo aldizkariko Batzorde Editoriala.

UPV/EHUko *Lan Harremanak - Revista de Relaciones Laborales* aldizkariko Batzorde Editoriala eta Aholku Batzordea.

Hegoaren *Lan Koadernoak/Cuadernos de Trabajo* aldizkariko Erredakzio Kontseilua.

Kulturaren eta Bakearen XXXI. Nazioarteko Jardunaldiak. Espazioa eta denbora.

Epistemologia kritikoak eta bizi alternatiben eraikuntza jardunaldien koordinazio akademikoa. Gernika Gogoratuz.

Red Española de Estudios del Desarrollo (REEDES) sareko Zuzendaritza Batzordea.

Sociedad de Economía Mundial (SEM) erakunde Zuzendaritza Batzordea.

Ekonomia Alternatibo eta Solidarioaren Sareko (REAS) Zuzendaritza Batzordeko lehendakaritza.

3.5. Txostenak eta komunikazioak

ALBERDI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "El papel de los sistemas de salud en la promoción de una alimentación agroecológica", *Extremadurako I. Agroekologia Kongresua*, Badajoz, irailak 23-25.

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; MALAXETXE BARRIA, Elia; NICHOLSON, Sara: "Incorporando el enfoque de 'Alternativas de vida' y la perspectiva interseccional en centros educativos: Discriminaciones migratorias y racistas, y propuestas para la transformación social en Busturialdea-Urdaibai", *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*, Gasteiz, azaroak 18-20.

ÁLVAREZ, Karla; CAMPMANY, Alba; FERNÁNDEZ, Olivia; OION, Raket: "El abordaje de los Trastornos de la Conducta Alimentaria (TCA) desde el Trabajo Social: investigar para sensibilizar, sensibilizar para intervenir", *Gizarte Langintzako IV. Nazioarteko Kongresua / Gizarte Langintzako Fakultate eta Eskolen XIII. Kongresua*, Valentzia, uztailak 14-16.

ÁLVAREZ VISPO, Isabel; ALBERDI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "Polinizando políticas alimentarias agroecológicas con investigación e innovación: el Laboratorio Fit4Food2030 de Euskadi", *Extremadurako I. Agroekologia Kongresua*, Badajoz, irailak 23-25.

AMURRIO, Mila; LARRINAGA, Ane;

MARTÍNEZ, Mari Jose; ORMAZÁBAL, Andere; SAGASTIZABAL, Marina: "La organización social de los cuidados en el municipio de Bilbao: ¿qué cuidados?", *Ekonomia Feministaren VII. Biltzarra: Bizitzaren saregileak, Ekonomiaren oinarriak astintzeko*, Bilbo, uztailak 1-3.

ARANGUREN, Edurne; ALONSO, Bakea; BACETE, Ritxar; OION, Raket: "La intervención social con hombres, una estrategia de construcción de políticas igualitarias desde el Trabajo Social en clave de género", *Gizarte Politikaren Espainiako Sarearen (REPS) VIII. Kongresua. REPS 2021 Bilbo. Bizitza zaindu, inklusioa bermatu, aniztasunean elkarbizi: Kontsentzuak eta erronkak*, Bilbo, maiatzak 15-17.

ARANGUREN, Edurne; OION, Raket: "EHU bienestar psicoSOCIAL: Trabajos de Fin de Grado en torno al suicidio", *Gizarte Langintzako IV. Nazioarteko Kongresua / Gizarte Langintzako Fakultate eta Eskolen XIII. Kongresua*, Valentzia, uztailak 14-16.

ARCOS ALONSO, Ander; ARCOS ALONSO, Asier: "La violencia entre hombres adolescentes y la construcción de la masculinidad hegemónica", *Gizarte eta Hezkuntza Integrazioko III. Nazioarteko Kongresua. Gizarte eta Hezkuntza Integraziorako sareak (CIISE21)*, online, ekainak 10 eta 11.

ARCOS ALONSO, Asier; GARCIA ALONSO Oihana; GARCÍA ÁLVAREZ, María;

"Responsabilidad social corporativa y matemáticas: aplicación del método de caso docente con alumnado universitario", *Ikerkuntzaren eta Goi Mailako Hezkuntzaren kalitatearen ebaluazioari buruzko XVIII Nazioarteko Foroa*, FECIES, online, irailak 28-30.

ARCOS ALONSO, Asier; ARCOS ALONSO, Ander: "Afrontar el trabajo infantil minero: La Economía Social y Solidaria como alternativa", *Ezagutzaren Nodoak 2021 II. Nazioarteko Kongresua: Berrikuntza eta ikerketa, giza erreskatea eta ezagutza-transferentzia de conocimientos: unibertsitatearentzako erronkak 2030eko epemugari begira*, NODOS 21, azaroak 25-26.

ARCOS ALONSO, Asier; GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Ander; KORTAZAR GARTZIA, Andoni: "Vinculando la Innovación Social y la Economía Social y Solidaria. El caso de Etikalia Inmobiliaria Ética y su desarrollo", *Ezagutzaren Nodoak 2021 II. Nazioarteko Kongresua: Berrikuntza eta ikerketa, giza erreskatea eta ezagutza-transferentzia de conocimientos: unibertsitatearentzako erronkak 2030eko epemugari begira*, NODOS 21, azaroak 25-26.

BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene; URRE-TABIZKAIA, Leticia; ÁLVAREZ VISPO, Isabel: "La titularidad compartida, ¿es una oportunidad para una agroecología feminista?", *Ekonomia Feministaren VII. Biltzerra*, Bilbo, uztailak 1-3.

ETXEZARRETA ETXARRI, Enekoitz; UHARTE POZAS, Luis Miguel; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "Decommodifying practices in the Transformative Social Economy: an analysis of the social enterprise of the Koopfabrika programme", *8th EMES International Research Conference on Social Enterprise*, Teruel, urriak 4-10.

GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA ÁLVAREZ, María:

"Bimodalidad frente a presencialidad: adecuación del proceso de enseñanza-aprendizaje en tiempos de pandemia", *Gizarte eta Hezkuntza Integrazioko III. Nazioarteko Kongresua. Gizarte eta Hezkuntza Integraziorako sareak (CIISE21)*, online, ekainak 10 eta 11.

GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier; MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania: "Respuesta y adaptación de la enseñanza universitaria en tiempos de confinamiento. Estadística Aplicada a la Empresa. ¿Un cuatrimestre perdido?", *Eduki, Ikerketa, Berrikuntza eta Irakaskuntzari buruzko XI. Nazioarteko Unibertsitate Kongresua (CUICIID 21)*, online, urriak 6-7.

GONZÁLEZ ORTEGA, Nerea: "El islam y la población musulmana en la prensa vasca: ¿quién y cómo se informa?", *txostena Islamofobia Desmuntatzen III. Kongresu Nazionallean*, Immigranteak Gizarteratzeko Marokoar Elkarteak, online, azaroak 23-25.

MUJIKA CHAO, Itziar: "Feminist Peace Research and pacifism face to face. A critical reading of their (dis)connections in IR", *10th Annual International Feminist Journal of Politics (IFJP) Conference: Feminist Connections in Global Politics*, online, otsailak 17-20.

MUJIKA CHAO, Itziar: "Silence, non-silence, and the spaces in between: Kosovar wartime sexual violence survivors' resisting dynamics", *International Studies Association Annual Convention*, online, apirilak 6-9.

MUJIKA CHAO, Itziar: "Three vignettes: reflections on fieldwork, research methods, and the decisions taken in solitude through feminist lenses", *International Studies Association Annual Convention*, online, apirilak 6-9.

MUJIKA CHAO, Itziar; PEREA OZERIN, Iratxe: "Feminist Interventions in Revolutionary, Social Movement, and Resistance Studies", *14th PanEuropean Conference*

on *International Relations. The Power Politics of Nature*, online, irailak 13-17.

OION, Raket: "Triple resistencia de género ante la violencia del conflicto armado", *Bakerako Ikerkuntzaren XII. Latinoamerikako Kongresua: normaltasun berria posible da*, Honduras, abuztuak 3-6.

OION, Raket: "Symbolism and art in Colombian's women triple resistance to gender violences", *14th PanEuropean Conference on International Relations. The Power Politics of Nature*, online, irailak 13-17.

OION, Raket; POLO, Rosa: "El abordaje de la dimensión espiritual en trabajo social", *Gizarte Langintzako IV. Nazioarteko Kongresua / Gizarte Langintzako Fakultate eta Eskolen XIII. Kongresua*, Valentzia, uztailak 14-16.

Askoren artean: "¿Cómo incorporar la perspectiva feminista en los criterios agroecológicos que construimos desde los Sistemas Participativos de Garantía?", *Ekonomia Feministaren VII. Biltzarra*, Bilbo, uztailak 1-3.

VILLALBA EGUILUZ, Unai: "La economía circular vista desde la Economía Social y Solidaria. Estudio de caso en el País Vas-

co", *XVII Jornadas de Economía Crítica*, Santiago, otsailak 4-5.

ZIRION LANDALUZE, Iker: "Aportaciones de las organizaciones de la sociedad civil para la gestión del riesgo desde la perspectiva de género", *GÉNERO, DESASTRES Y RIESGOS (GENDER) I. Iberoamerikako Kongresua*, Oviedo, online, uztailak 7-9.

ZIRION LANDALUZE, Iker: "Investigación sobre construcción de paz en RDC y Kosovo: debates epistemológicos y éticos desde una perspectiva feminista", *Zientzia Politikoaren eta Administrazioaren Zientziaren Espainiako Elkartearen XV. Kongresua*, Málaga, online, uztailak 7-9.

ZIRION LANDALUZE, Iker: "Reflexiones onto-epistemológicas sobre las masculinidades en la acción humanitaria", *Zientzia Politikoaren eta Administrazioaren Zientziaren Espainiako Elkartearen XV. Kongresua*, Málaga, online, uztailak 7-9.

ZIRION LANDALUZE, Iker: "Deconstructing armed groups in the Democratic Republic of the Congo. What about women ex combatants?", *14th Pan-European Conference on International Relations*, Malta, online, irailak 13-17.

4. Argitalpenak

4.1. Liburuak

ALBERDI ARESTI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene; ÁLVAREZ VISPO, Isabel: *Euskadin 2030ean elikadura sistema iraunkorra izateko ikerketa eta berrikuntza estrategia: Euskadiko Fit4Food2030 politiken laborategiko emaitzak = Estrategia de investigación e innovación para un sistema alimentario sostenible en Euskadi 2030: resultados del laboratorio de políticas Fit4Food2030 de Euskadi*, UPV/EHU, online argitalpena.

ALIMENTACIÓN. RED EDUCATIVA POR LA SOSTENIBILIDAD ALIMENTARIA: *¿Y si creamos una cooperativa agroecológica?: Aprendizaje colaborativo basado en retos (FP) = Eta kooperatiba agroekologiko bat sortuko bagenu?: Erronketan oinarritutako ikaskuntza kolaboratiboa (LH) = ¿I si creamos una cooperativa agroecológica?: Aprentatutge col.laboratiu basat en reptes (FP)*. Justicia Alimentaria, Hegoa, Bilbo.

ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA ALONSO Oihana; GARCÍA ÁLVAREZ, María: *Caso Etikalía, inmobiliaria ética, ¿oxímoron o realidad?*, Editorial ESIC.

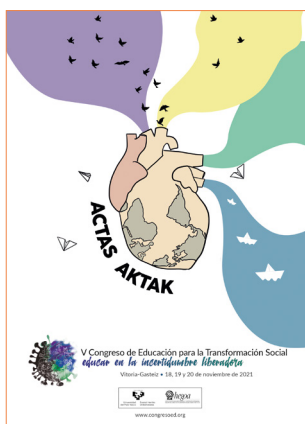
DEL RÍO, Amaia; MURILLO, Iris (koord.): *Actas V Congreso de Educación para la Transformación Social: educar en la incertidumbre liberadora = Aktak, Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*, Hegoa, Bilbo.

KOLONBIAN DESAGERTUTAKOEN EUROPAKO ETA ABYA YALAKO SENIDEAK: *Desde el exilio seguimos buscando. Sus voces, nuestras memorias*. Kolonbiako Egiaren Batzordea, Hegoa, Bilbo.

MARIEL, Petr; HOYOS, David; MEYERHOFF, Jürgen; CZAJKOWSKI, Mikolaj; DEKKER, Thijs; GLENK, Klaus; BREDAHL JACOBSEN, Jette; LIEBE, Ulf; OLSEN, Soren Boye; SAGEBIEL, Julian; THIENE, Mara: *Environmental Valuation with Discrete Choice Experiments. Guidance on Design, Implementation and Data Analysis*, Springer, Suitza.

MENDIA AZKUE, Irantzu (koord.): *Estrategias feministas de justicia y reparación en Guatemala y Colombia = Justizia eta erreparazio estrategia feministak Guatemalan eta Kolonbian*, Hegoa, Bilbo.

MURILLO, Iris; DEL RÍO, Amaia (koord.): *Comunicaciones V Congreso de Educación para la Transformación Social: educar en la incertidumbre liberadora = Komunikazioak Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*, Hegoa, Bilbo.

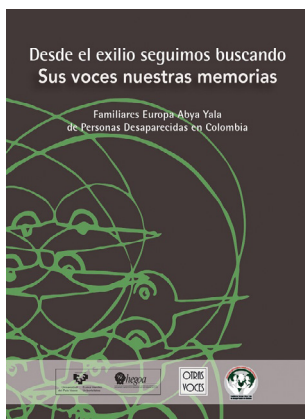
TELLERÍA, Juan: *Deconstructing Human Development. From the Washington Consensus to the 2030 Agenda*, Routledge, Londres.

4.2. Hegoa lan-koadernoak

UNCETA, Koldo; MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Ignacio; GUTIERREZ GOIRIA, Jorge: "De la cooperación para el desarrollo a la cooperación para la convivencia global. Un análisis de la crisis de la cooperación desde la crisis del desarrollo", *Hegoa lan-koadernoak*, 86. zbkia., Bilbo.

MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania: "El enfoque epistémico feminista sobre violencia contra las mujeres. Apuntes críticos para la docencia en investigación social", *Hegoa lan-koadernoak*, 87. zenb., Bilbo.

ARRILLAGA, Pablo: "La propuesta del Desarrollo Local Transformador. Aportaciones desde la Economía Social y Solidaria", *Hegoa lan-koadernoak*, 87. zenb., Bilbo.

4.3. Hegoak Zabalduz

VILLALBA, Unai: "Sumak kawsay, buen vivir, bizitze ona: Garapenari alternatiben bila", *Hegoak Zabalduz* 21, Hegoa,

Bilbo.

ZABALO, Patxi: "Errenta eta aberastasun banaketaren desparekotasuna munduan", *Hegoak Zabalduz 22*, Hegoa, Bilbo.

DE LA CAL, Mª Luz: "Pobrezia generoaren ikuspegitik aztertzeko gakoak", *Hegoak Zabalduz 23*, Hegoa, Bilbo.

BIDAURRATZAGA AURRE, Eduardo; MARTÍNEZ TOLA, Elena: "Nazioarteko merkataritza globalizazioaren garaian: aurrekariak, ezaugarriak, arauak, eztabaidak, eta ingurumariak", *Hegoak Zabalduz 24*, Hegoa, Bilbo.

BENITO ANDIKOETXEA, Josu: "Turismoa garapen-tresna gisa lurralde pobretuetan", *Hegoak Zabalduz 25*, Hegoa, Bilbo.

4.4. Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen

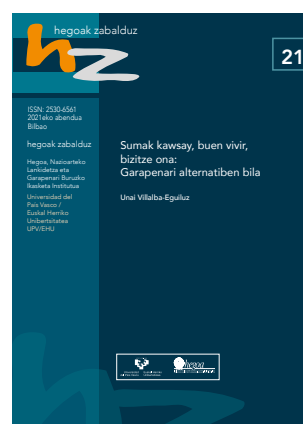
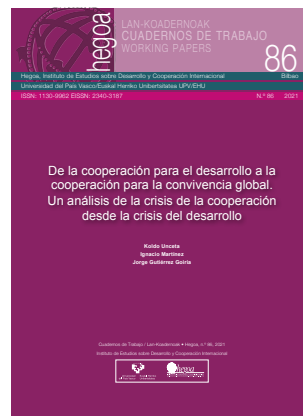
"Despatriarcalizar el conocimiento = Ezagutza despatriarkalizatzea", *Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen*, 10. zenb., urtarrila, Hegoa, Bilbo.

"Personas en movimiento = Pertsonak joan-etorrian", *Hariak. Hezkuntza emantzipatzailea birsortzen*, 11. zenb., iraila, Hegoa, Bilbo.

4.5. Artikuluak, ikerlanak eta liburuetakoko kapituluak

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; BARROSO, Manuel: "Broadening the analysis of peace in Mozambique. Exploring emerging violence in times of transnational extractivism in Cabo Delgado", *Global Society*, 35. liburukia (2), 229-246. or.

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; OIANGUREN, María: "Paso a paso hacia el final de la producción y comercio de armas, y la prohibición de armas nucleares y autónomas", en ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; OIANGUREN, María (koord.): *Paradigmas de la seguridad y prohibición de armas nucleares y autónomas*, Red Gernika Bilduma, 22. zenb., Gernika Gogoratuz, 6-9. or.

ALBERDI ARESTI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "The Promotion of Sustainable Diets in the Healthcare System and Implications for Health Professionals: A Scoping Review", *Nutrients*, 3. zenb., 747-761. or.

ALBERDI ARESTI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "Identifying a Sustainable Food Procurement Strategy in Healthcare Systems: A Scoping Review", *Sustainability*, 4. zenb., 2398-2416. or.

ALBERDI ARESTI, Goiuri; BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "12. GIH aletzen. Ekoizpen eta kontsumo jasangarriaren mugarriak (Deseeding SDG 12. Milestones of sustainable production and consumption)", *Ekaia, EHUko Zientzia eta Teknologia* aldizkaria, 2021eko ale berezia, 211-228. or.

AMIANO, Iratxe; SAN JOSÉ, Leire, GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge: "La Valoración de Empresas en la Economía Social. Valor Social Esperado del Museo de la Minería del País Vasco", *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 101, 33-56. or.

ARESKURRINAGA MIRANDONA, Efren: "Bigarren helburua: gosea ezabatzea, benetan bilatzen ez den helburua", *Ekaia, EHUko Zientzia eta Teknologia* aldizkaria, 2021eko1 ale berezia, 31-51. or.

ARCOS ALONSO, Ander; ARCOS ALONSO, Asier: "Inclusión social y educativa de mujeres mineras en situación de vulnerabilidad en el departamento de Boyacá (Colombia)", en BELOKI ARIZTI, Nekane et al. (koord.): *Redes para la inclusión social y educativa como reto vital del siglo XXI*, Grao Editorial, 89-100. or.

ARCOS ALONSO, Asier: "Valores sociales, metodologías activas y enseñanza a distancia de estadística durante la emergencia del COVID-19", *COVID-19. Imperativo para el cambio*, Tirant lo Blanch.

ARCOS ALONSO, Asier; ARCOS ALONSO, Ander: "Problem-based learning and other active methodologies as support for distance teaching during the COVID pandemic", *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 16(1), 289-299. or.

ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA AZPURU, Amaia: "Diferentes propuestas para el despliegue de la Economía Social y Solidaria: ecosistemas, sistemas, mercados sociales, circuitos solidarios y redes solidarias", *Gizaekoa, Revista Vasca de Economía Social*, 18. zenb., 191-233. or.

BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene: "Ekofeminismoen txirikordak", *Jakin* 245-246: *Krisi Ekosoziala. Desazkundera irtenbide?*

BEGIRISTAIN ZUBILLAGA, Mirene; ETXEZARRETA ETXARRI, Enekoitz; MORANDEIRA ARCA, Jon; KAREAGA, Arianne: "Mozkin asmoagatik ez bada, zein da ba asmoa? Ekintzailtza sozial kooperatiborako adierazle sistema baten proposamena", *Ekonomiaz: Revista Vasca de Economía*, 99. zenb., 278-301. or.

BIDAURRATZAGA AURRE, Eduardo; BIOSCA ARTIÑANO, Olga; SÁNCHEZ DÍEZ, Ángeles: "La financiación internacional para desarrollo", hemen: SÁNCHEZ DÍEZ, Ángeles (koord.): *Las transformaciones de la economía mundial*, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Munduko Ekonomiaren Eraldaketak Aztertzeke Taldea (GETEM), 45-390. or.

BIDAURRATZAGA AURRE, Eduardo; COLOM JAEN, Artur; MARIN EGOSCOZABAL Ainhoa: "Integración y transformación económica en África: potencial y limitaciones del Área de Libre Comercio Continental Africana", *Revista iberoamericana de estudios de desarrollo*, 10. liburukia, 1. zenb., 216-239. or.

BIDAURRATZAGA AURRE, Eduardo; MARTÍNEZ TOLA, Elena; ZABALO ARENA, Patxi: "El comercio internacional", hemen: SÁNCHEZ DÍEZ, Ángeles (koord.): *Las transformaciones de la economía mundial*, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Grupo de Estudio de Transformaciones de la Economía Mundial (GETEM), 197-254. or.

BOIRAL, Olivier; TALBOT, David; BROTHERTON, Marie-Christine; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki: "Sustainability rating and moral fictionalism: opening the black box of non-financial agencies", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 34. liburukia, 8. zenb., 1.740-1.768. or.

BUENO, Gorka; DE BLAS, Maite; PÉREZ IRIBARREN, Estíbaliz; ZUAZO, Iñaki; TORRE PASCUAL, Eduardo; ERAUSKIN, Artizar; ETXANO, Iker; TAMAYO, Unai; GARCÍA, María; AKIZU-GARDOKI, Ortzi; LEÓN, Iñigo; MARIETA, Cristina; ZULUETA, Gaizka; BARRIO, Isaac: "The environmental and social footprint of the university of the Basque Country EHU/UPV", *Journal of Cleaner Production*, 315, 1-14. or.

DADDI, Tiberio; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; MARRUCCI, Luca; RIZZI, Fabrizio; TESTA, Francesco: "The effects of green supply chain management capability on the internalisation of environmental management systems and organisation performance", *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 28(4), 1.241-1.253. or.

ERAUSKIN TOLOSA, Artizar; BUENO, Gorka; ETXANO, Iker; TAMAYO, Unai; GARCÍA, María; DE BLAS, Maite; PÉREZ IRIBARREN, Esti; ZUAZO, Iñaki; TORRE PASCUAL, Eduardo; AKIZU GARDOKI, Ortzi: "Social organisational LCA for the academic activity of the University of the Basque Country EHU/UPV", *The International Journal of Life Cycle Assessment*, 26, 1.648-1.669. or.

ETXANO, Iker; VILLALBA-EGUILUZ, Unai: "Twenty-five years of social multi-criteria evaluation (SMCE) in the search for sustainability: Analysis of case studies", *Ecological Economics*, 188, 107131.

GAINZA, Xabier; LIVERT, Felipe: "The electoral bias: the political economy of subnational transfers in Latin America", *Regional Studies*, 55(6) zenb., 1.032-1.045. or.

GAINZA, Xabier; LIVERT, Felipe; MOGOLLÓN, Raymundo Jesús: "Electoral incentives and distributive politics in young democracies: Evidence from Chile", *Electoral Studies* 73. zenb., 102377.

GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge; AMIANO, Iratxe; SIANES, Antonio; VÁZQUEZ, María José: "Reporting the Social Value Generated by European Universities for Stakeholders: Applicability of the Global Reporting Initiative Model", *Frontiers in Psychology*, 2021, 12, 1-13. or.

GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge; HERRERA, Andrés Fernando: "ODS 8: el crecimiento económico y su difícil encaje en la Agenda 2030", *Revista internacional de comunicación y desarrollo*, 3. liburukia (14), 52-66. or.

GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge; LABAIEN, Irati: "Garapen Iraunkorra: hitzaurrea", *Ekaia, EHUko Zientzia eta Teknologia aldizkaria*, ale berezia, 11-13. or.

HERRERA, Andrés Fernando; GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge: "Concepto y medición del desarrollo humano sostenible: un camino complejo", *Dossieres EsF*, 41. zenb., 24-28. or.

HOYOS, David; KORTAZAR, Andoni; BUENO, Gorka: "Alta velocidad: ineficiente, injusta e insostenible", *The Conversation*, 2021.

KORTAZAR, Andoni; BUENO, Gorka; HOYOS, David: "Dataset for the life cycle assessment of the high speed rail network in Spain", *Data in Brief*, 36, 2021eko ekaina, 107006.

KORTAZAR, Andoni; BUENO, Gorka; HOYOS, David: "Environmental balance of the High Speed Rail network in Spain: a Life Cycle Assessment approach", *Research in Transportation Economics*, 90, 2021eko abendua, 101035.

LASKURAIN ITURBE, Iker; ARANA LANDÍN, German; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; BOIRAL, Olivier: "How does IATF 16949 add value to ISO 9001? An empirical study", *Total Quality Management & Business Excellence*, 32(11-12), 1.341-1.358. or.

MARTÍNEZ HERRERO, María José: "Propuestas desde la economía feminista en tiempos de pandemia", *Dossieres EsF*, 40. zenb., 32-35. or.

MUJIKA CHAO, Itziar: "Veinte años de la agenda internacional sobre Mujeres, Paz y Seguridad (MPS)", *Revista CIDOB d'Affairs Internacionals*, 127. zenb., 15-38. or.

MUJIKA CHAO, Itziar: "El género del fin del mundo: aportes de la investigación feminista por la paz ante el antropoceno", *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*, 7. liburukia, 1. zenb., 45-60.

MUJIKA CHAO, Itziar; Zirion Landaluze, Iker: "Development and Foreign Aid", *Routledge Handbook of Feminist Peace Research*, Routledge, Abingdon, 388-398. or.

OION ENCINA, Rakel: "Arte y simbolismo en la triple resistencia de género en el conflicto armado en Colombia", *Revista Latinoamérica, Estudios de la Paz y el Conflicto*, 3. liburukia, 5. zenb., 122-144. or.

OION ENCINA, Rakel; ARANGUREN VIGO, Edurne: "Replanteamiento epistemológico del análisis situacional DAFO/FODA en Trabajo Social", *Cuadernos de Trabajo Social*, 31. liburukia, 1. zenb., 115-125. or.

OION ENCINA, Rakel; ARANGUREN VIGO, Edurne: "An epistemological reformulation of SWOT analysis in Social Work", *Cuadernos de Trabajo Social*, 31, 1. zenb., 127-137. or.

PELENC, Jérôme, ETXANO, Iker: "Capabilities, Ecosystem Services, and Strong Sustainability through SMCE: The Case of Haren (Belgium)", *Ecological Economics*, 182, apirila, 106876.

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "El discurso sobre construcción de paz de la Unión Europea. Análisis crítico de sus aportes a un nuevo marco normativo", en GARCÍA SEGURA,

Caterina; IBÁÑEZ, Josep Ibáñez; PAREJA, Pablo (ed.): *Actores regionales y normas globales: la Unión Europea y los BRICS como actores normativos*, Tirant lo Blanch, Valencia, 89-114. or.

PÉREZ RUBIO, Iván; FLORES, Daniel; VARGAS, Christian; JIMÉNEZ, Francisco; ETXANO, Iker: "To What Extent Are Cattle Ranching Landholders Willing to Restore Ecosystem Services? Constructing a Micro-Scale PES Scheme in Southern Costa Rica", *Land* 2021, 10 (7), 709, 1-24. or.

SÁNCHEZ CARRACEDO, Fermín; SEGALAS, Jordi; BUENO, Gorka; BUSQUETS, Pere; CLIMENT, Joan; GALOFRE, Víctor G.; LAZZARINI, Boris; LÓPEZ, David; MARTÍN, Carme; MIÑANO, Rafael; SÁEZ DE CÁMARA, Estibaliz; SUREDA, Bárbara; TEJEDOR, Gemma; VIDAL, Eva: "Tools for Embedding and Assessing Sustainable Development Goals in Engineering Education", *Sustainability*, 13 (21), 1-30. or.

SÁNCHEZ DÍEZ, ANGELES; BIDAURRATZAGA AURRE, EDUARDO: "La integración económica regional", en SÁNCHEZ DÍEZ, Ángeles (koord.): *Las transformaciones de la economía mundial*, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Grupo de Estudio de Transformaciones de la Economía Mundial (GETEM), 295-344. or.

TAYO TENE, Christian Valery; BOIRAL, Olivier; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki: "Does quality management improve the internalization of environmental practices? An empirical study in Africa", *Business Strategy and the Environment*, 30. liburukia, 7. zenb., 3053-3064. or.

TAYO TENE, Christian Valery; BOIRAL, Olivier; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki: "Internalizing environmental management practices in Africa: The role of power distance and orality", *Journal of Cleaner Production*, 291. liburukia, 2021eko apirilak 1, 125267.

TELLERÍA, Juan: "Development and Participation: Whose Participation? A Critical Analysis of the UNDP's Participatory Research Methods", *European Journal of Development Research*, 33. zenb., 459-481.

ZIRION LANDALUZE, Iker: "Algunas reflexiones sobre el Dictamen del Comité de la CEDAW en el caso 'Ángela González Carreño'", hemen: *Justicia en clave feminista. Reflexiones en torno a la inserción de la perspectiva de género en el ámbito judicial*, Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea, Bilbo, 186-197. or.

ZUBERO, Imanol: "De la memoria como espectáculo a la memoria como espejo", en RIVERA, Antonio; MATEO, Eduardo (ed.): *El movimiento de víctimas del terrorismo. Balance de una trayectoria*, Los Libros de la Catarata, Madril, 129-140. or.

ZUBERO, Imanol: "Euskadi ante el reto de la diversidad", hemen: SHERSHNEVA, Julia; FERNÁNDEZ ARAGÓN, Iraide (koord.): *Discriminación y diversidad en la CAE: perspectivas, ámbitos y colectivos*, Bilbo, Euskal Herriko Unibertsitatearen Argitalpen Zerbitzua, 177-194. or.

ZUBERO, Imanol: "Por un salario mínimo holgado", hemen: *Noticias de Política Económica*, 33. zenb., Valentziako Unibertsitatea, Ekonomia Aplikatuko Saila.

5. 5. Irakaskuntzarako eta ikerketarako baliabideak

5.1. Dokumentazio Zentroko zerbitzu digitalen datuak, 2021ean

2021. urtearen amaieran, Dokumentazio Zentroak 21.285 erregistro zituen bere Liburutegi Digitalean. Hori da Hegoak 1988az gerotik metatutako ondarea. Bertan, Garapenari eta Lankidetzari buruzko eztabaida nagusiak daude ordezkaturak. Horren existentziak eta erabilerak aukera eman die Institutuko irakasleei eta ikertzaileei nahiz eragile sozial eta, oro har, jendeari, Garapenerako Lankidetzaren lanean eta politiketan aurrera egiteko.

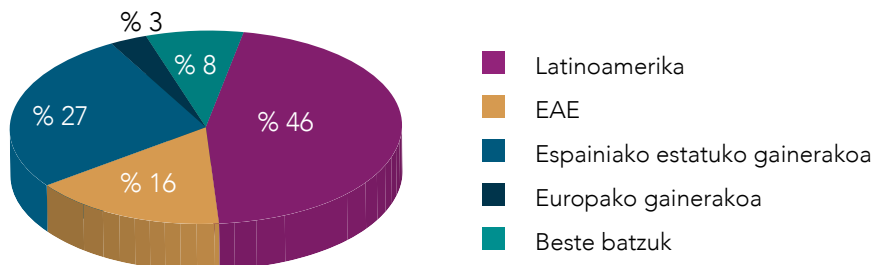
Funtsa bederatzi gai handiren inguruan egituratuta dago eta bilaketak berezko thesaurusaren bidez egiten dira: garapena; garapenerako lankidetzak; ekonomia; politika eta nazioarteko harremanak; emakumeak eta garapena; geografia; ekologia eta ingurumena; giza eskubideak; kultura eta gizarteak; informazioa eta dokumentazioa.

Hegoaren Liburutegi Digitala Nazioarteko Lankidetzan eta Garapenean espezializatutako datu-base nagusietako bat da gaztelaniaz. Datu-trafikoa Latinoamerikatik bideratu da batez ere (% 46). Europako kontinentetik dator eskaeren % 46. Zehazki, Euskaditik % 16 dator eta Espainiako estatuko gainerak lekuetatik % 27.

Liburutegi Digitaleko eskariaren banaketa geografikoa 2021

Dokumentazio Zentroko zerbitzuek azken hamarkadan izan duten bilakaerak erakusten du zentroa aldatu egin dela eta informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrietara egokitu dela. 2021. urtean Liburutegi Digitaleko *online* irakurketen banaketa 1.896.750 PDF deskargara iritsi da.

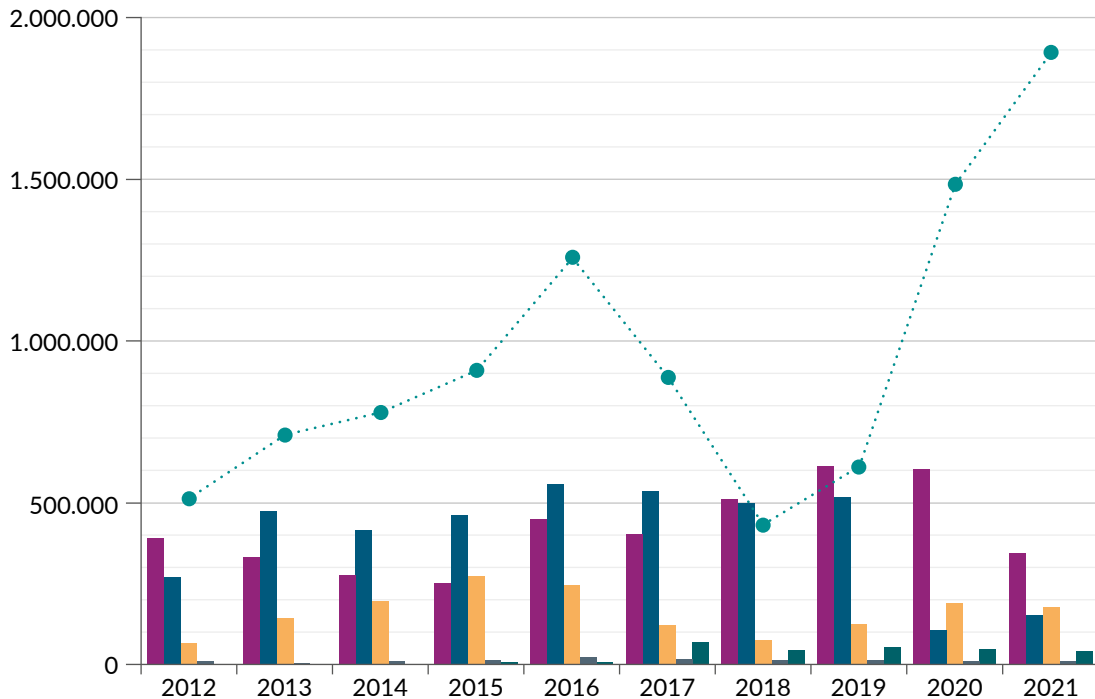
Dokumentazio Zentroak informazio digitaleko beste zerbitzu batzuk ditu:

- **Hegoaren argitalpenen webgunea:** Institutuak argitaratutako argitalpenek izandako sarreraren datuek diote 178.136 PDF deskarga izan dituela guztira. Deskargak ugariak izan dira, aurreko urtean baino % 5,65 gutxiago (2020an deskargak gorakada handia izan zuten, pandemiaren ondorioz).
- **Multimedia:** Urtean zehar, Hegoa Institutuaren ekoizpen propioko bideo berriak sartu dira, gehienak Institutuak berak antolatutako jardunaldi, mintegi eta hitzaldietakoak. Sarbide-datuek diote 40.549 bideo deskargatu direla, hau da, % 9,6eko jaitsiera izan da.
- **Hemeroteka:** Hemeroteka aldizkari espezializatuen katalogo bat da, *online* eta presentzialki CD/OCen kontsulta daitekeena. Gaur egun 213 bilduma daude eskuragarri, gaztelaniaz, euskaraz, frantsesez eta ingelesez. 2021ean 1.782 orrialde ikusi dira katalogo digitalean.
- **Buletin elektronikoak:** Informazio-baliabideen buletin elektronikoek 11.899 PDF deskargatu dituzte zerbitzuan, aurreko urteko kopuruaren oso antzekoa.

Horrez gain, liburutegiko lokaletan doktoregaiantzako, graduondoko ikasleentzako, ikasleentzako eta, oro har, publikoarentzako **aurrez aurreko zerbitzuak** gehitu behar dira. 2021ean 268 kontsulta-eskaerari erantzun zitzaizkien. Horietatik, % 80 baino gehiago EHUko hirugarren zikloko ikasleei dagokie. Kontuan izan behar da aretoko kontsulta-zerbitzurako sarbideak edukiera-murrizketak izan dituela pandemiaren ondorioz. Mailegu-zerbitzua urte osoan zehar mantendu da.

Grafiko honek erakusten du Liburutegi Digitalak eta zenbait zerbitzuek azken hamar urteetan izan duten bilakaera: batzuk Dokumentazio Zentroaren kudeaketakoak dira, hala nola gaikako buletinak, multimedia-zerbitzua, argitalpenak, eta beste batzuk ez daude zuzenean Zentroaren mende, hala nola Bantaba eta Tokiko Giza Garapen Iraunkorraren Ataria (TGGIA).

Deskargak (PDF): Liburutegi digitala vs. HEGOAREN beste zerbitzu batzuk

Liburutegi digitala: 2012 (514.036); 2013 (711.398); 2014 (781.354) + % 9,8; 2015 (911.981) + % 16,7; 2016 (1.262.353) + % 38,4; 2017 (890.126) - % 30; 2018 (430.915) - % 52; 2019 (610.456) + % 41,6; 2020 (1.488.138) + % 143; 2021 (1.896.750) + % 27,5

Bantaba: 2012 (391.828); 2013 (331.578); 2014 (277.828) - % 19,3; 2015 (251.163) - % 10; 2016 (450.920) + % 79,5; 2017 (402.863) - % 2; 2018 (516.008) + % 28; 2019 (618.027) + % 19,7; 2020 (608.167) - % 2; 2021 (345.470) - % 43,19

TGIA Ataria: 2012 (270.538); 2013 (474.564); 2014 (417.938) - % 13,5; 2015 (463.936) + % 11; 2016 (560.268) + % 20,7; 2017 (533.571) - % 5; 2018 (489.407) - % 8; 2019 (520.914) + % 6,4; 2020 (106.508) - % 80; 2021 (153.315) + % 43,95

Hegoa argitalpenak: 2012 (67.043); 2013 (144.758); 2014 (196.426) + % 26,4; 2015 (274.036) + % 39,5; 2016 (247.755) - % 10; 2017 (120.484) - % 52; 2018 (80.577) - % 33; 2019 (126.387) + % 56,8; 2020 (188.809) + % 49; 2021 (178.136) - % 5,65

CDOC Buletinak: 2012 (12.073); 2013 (5.589); 2014 (11.417) + % 104; 2015 (14.658) + % 28,3; 2016 (22.262) + % 51,1; 2017 (16.381) - % 27; 2018 (13.259) - % 20; 2019 (13.627) + % 2,7; 2020 (11.932) - % 13; 2021 (11.899) - % 0,28

Hegoa Multimedia: 2012 (81); 2013 (2.250); 2014 (2.928) + % 23,2; 2015 (8.584) + % 193,1; 2016 (8.081) - % 6; 2017 (68.146) + % 843; 2018 (37.459) - % 45; 2019 (55.700) + % 48,6; 2020 (44.879) - % 10; 2021 (40.549) - % 9,65

Aurreko urteekin alderatuta, 2018an nabarmen jaitsi ziren deskargak, Hegoa zerbitzarien softwarea berritzearen ondorioz, batez ere, 2017ko azken hiruhilekoan. Une horretatik aurrera, gai dira sareko robotetatik datozen IP sarbideak bereizteko. Horrek zerbitzuaren eraginkortasuna hobetzen du, eta sareko makinak behin eta berriz sartzea eragozten du. Hori dela eta, 2018an ez dira kontatzen robotek egindako deskargak. Hortik aurrera, datuek goranzko joera berreskuratuko dute.

5.2. Dokumentazio Zentroaren berrikuntza multimediak 2021

"Presentación informe sobre la ley de Cooperación Internacional de la CAPV". Koldo Unceta. 38:41 minutu. Maiatzak 20.

"El hambre como arma de guerra: metodología para documentar evidencias y analizar su impacto". Manuel Sánchez-Montero, Jean Raphael Poitou, Karlos Pérez de Armiño eta Alba Linares Quero. 1 ordu eta 13:47 minutu. Ekainak 11.

"Reconóceme. Kolonia erbesteratua Euskadin". Kolonbiako Egia Argitzeko, Bizikidetzarako eta Ez Errepikatzeko Batzordearekin, eta Eusko Jaurlaritzako Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasun Zuzendaritzaren babesarekin. 2 ordu eta 26:30 minutu. Ekainak 15.

"La pandemia de COVID-19: una mirada desde las desigualdades sociales". Juan Luis Uría. *Hegoa Masterren Itxiera*. 1 ordu eta 21:09 minutu. Ekainak 24.

"Hacia una civilización del bienestar sostenible". Roberto Bermejo. *Hegoa Masterren Itxiera*. 50:20 minutu. Irailak 27.

"#VCongresoEpTS. Presentación e introducción sobre el proceso de construcción colectiva". Iris Murillo, Irantzu Mendia Azkue, Gorka Urtaran Agirre, Paul Ortega Etcheverry, Antón Leis García, Eva Ferreira García, Inmaculada Cabello, Joseba Sainz de Murieta eta Amaia del Río. *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 1 ordu eta 19:45 minutu. Azaroak 18.

"#VCongresoEpTS. Juanjo Celorio presenta las Líneas Estratégicas del Congreso". Juanjo Celorio. *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 28:48 minutu. Azaroak 19.

"#VCongresoEpTS. Conversatorio Educación crítica: teoría y práctica desde los movimientos sociales emancipadores". Lía Pinheiro Barbosa eta Marta Pascual Rodríguez; dinamizazioa: Begoña Zabala González. *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 1 ordu eta 24:01 minutu. Azaroak 19.

"#VCongresoEpTS: Educar en la incertidumbre liberadora (vídeo breve)". *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 02:35 minutu. Azaroak 19.

"#VCongresoEpTS. Propuestas para educar en la incertidumbre liberadora. Ponencia de Rosalba Icaza Garza". Dinamizazioa: Margaret Bullen. Kongresuaren itxiera. *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 2 ordu eta 29:34 minutu. Azaroak 20.

"#VCongresoEpTS: Educar en la incertidumbre liberadora (vídeo resumen)". *Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra: Ziurgabetasunaren aurrean, hezkuntza askatzailea*. 06:04 minutu. Abenduak 13.

6. Aholkularitza-zerbitzuak

6.1. Erakunde, aldundi eta udalentsako aholkularitzak

2021ean aholkularitza-zerbitzuak eman dizkiegu Bizkaiko, Gipuzkoako eta Arabako Foru Aldundiei, jarraian laburbiltzen den moduan.

Bizkaiko Foru Aldundiarekin (BFA) Hegoa 2019an esleipendun izan zen kontratua betetzen aritu gara. Horretan, honako lan-ildo hauek jasotzen dira:

- Garapenerako lankidetzako, gizarte-eraldaketarako hezkuntzako eta ekintza humanitarioko proiektuetarako eta larrialdietarako laguntzetarako dirulaguntzen deialdian jasotako araudia idazteko aholkularitza.
- Laguntza-deialdira aurkeztutako proiektuen ebaluazioa (132 proiektu) eta onartutakoen jarraipena (guztira, 386 jarraipen-txosten).
- Hainbat erakunderi beharrezko trebakuntza eskaintzea dirulaguntzen deialdian sartzeko baldintzak hobetzeko.
- BFAREN eta Hegoaldeko beste erakunde baten arteko lankidetzazuzeneko/itunduko proiektu bat identifikatzen laguntzea.
- Tokian tokiko jarraipena egitea Berdintasun, Lankidetzaz eta Aniztasun Zuzendaritzak adierazitako proiektuei.
- Bizkaiko Lankidetzaren IV. Gida Plana 2022-2030 egitea.

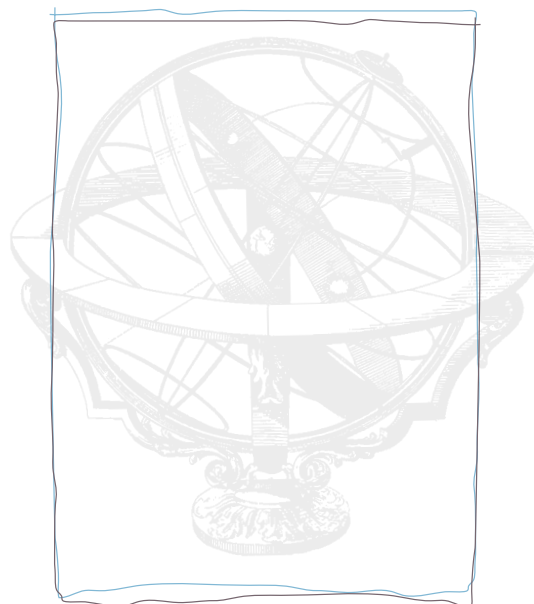

Gipuzkoako Foru Aldundiaren kasuan, honako jarduera hauek egin ziren:

- Garapenerako lankidetzako, gizarte-eraldaketarako hezkuntzako, ekintza humanitarioko eta larrialdiko laguntzako proiektuetarako laguntzen deialdia idazteko aholkularitza.
- Laguntza-deialdira aurkeztutako proiektuen ebaluazioa (122 proiektu) eta onartutakoen jarraipena (guztira 164 jarraipen-txosten).
- Proiektuen deialdian parte hartzen duten eragileentzako prestakuntza.
- Gipuzkoako Lankidetzaren 2021-2030 Plan Zuzentzailea egitea.
- Plan Zuzentzaile berria abian jartzearen esparruan ekintzak ezartzeko aholkularitza: prestakuntzak, lankidetzaren zuzeneko proiektuaren identifikazioa.
- Euskarazko garapen eta lankidetzari buruzko dibulgazio-argitalpenak egin eta argitaratzea: *Hegoak Zabalduz* aldizkaria.

Arabako Foru Aldundiarekin aholkularitza-prozesu bat hasi da Elkartasun eta Lankidetzaren Politiken Esparru Dokumentua idazteko 2022-2025 aldirako.

Horrez gain, Eibarko, Ermuko, Ordiziako eta Tolosako udalei laguntza teknikoa ematen jarraitu da, bai beren lankidetzaren deialdietara aurkeztutako proiektuen baremazioan (22 proiektu), bai onartu zirenen jarraipenean (63 txosten, Irungo Udalerako egindakoak barne, zeinaren deialdia ez zen barematu).

7. Erakundearen organigrama

Hegoa Institutuaren Zuzendaritza Batzordea

Zuzendaria: Irantzu MENDIA AZKUE

Idazkaria: Itziar MUJIKA

Batzordekideak: Gema CELORIO, Maite FERNÁNDEZ-VILLA, Jorge GUTIÉRREZ, M. José MARTÍNEZ, Carlos MADRIDEJOS, Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN, Almudena SAINZ, Iker ZIRION

Hegoa Elkarteko Zuzendaritza Kontseilua

(Onura Publikoko Elkarte deklaratu, 2003ko abuztuaren 26ko EHAA, 165. zk.)

Lehendakaria: M. José MARTÍNEZ

Lehendakariordea: M. Luz DE LA CAL

Idazkaria: Eduardo BIDAURRATZAGA

Diruzaina: Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN

Hegoa Institutuari atxikitako irakasleak eta ikertzaileak

Xabier AIERDI, Jokin ALBERDI, Iratxe AMIANO, Asier ARCOS, Efren ARESKURRINAGA, Marta BARANDIARAN, Xabier BARRUTIA, Mirene BEGIRISTAIN, Roberto BERMEJO, Eduardo BIDAURRATZAGA, Gorka BUENO, M. Luz de la CAL, Juanjo CELORIO, Marian DÍEZ, Alfonso DUBOIS, Iker ETXANO, Mikel de la FUENTE, Xabi GAINZA, Amaia GARCÍA AZPURU, Luis GURIDI, Jorge GUTIÉRREZ, Iñaki HERAS, Juan HERNÁNDEZ ZUBIZARRETA, David HOYOS, Pedro IBARRA, Yolanda JUBETO, Irati LABAIEN, Mertxe LARRAÑAGA, Imanol MADARIAGA, Eduardo MALAGÓN, M. José MARTÍNEZ, Tania MARTÍNEZ, Zesar MARTÍNEZ, Elena MARTÍNEZ TOLA, Irantzu MENDIA AZKUE, Itziar MUJIKA, Rakel OION, Karlos PÉREZ DE ARMIÑO, Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN, Víctor POZAS, Uri RUIZ BIKANDI, Joseba Andoni SAINZ DE MURIETA, Juan TELLERIA, Koldo UNCETA, Unai VILLALBA, Unai VILLENA, Idoye ZABALA, Patxi ZABALO, Iker ZIRION, Imanol ZUBERO, Luis M. ZUPIRIA

Talde teknikoa

Koordinatzaile Nagusia: Maite FERNÁNDEZ-VILLA

Prestakuntza: Sheida BESOZZI, Marina BALENCIAGA, Izaskun RODRÍGUEZ

Dokumentazioa, argitalpenak eta komunikazioa: Marina BALENCIAGA, Raquel CALVO, Andrea GAGO, Iñaki GANDARIASBEITIA

Proiektuen kudeaketa eta aholkularitza zerbitzuak: Izaskun BENGOCHEA, Gema CELORIO, Amaia DEL RÍO, Yenifer GARCÍA, Gloria GUZMÁN, Tatiana MONTENEGRO, Iris MURILLO, Carlos PUIG, Michel SABALZA, Claudia Alejandra SEPÚLVEDA

Administrazioa eta finantzak: Joana del OLMO, Almudena SAINZ

Generoko Barne Taldea: Sheida BESOZZI, Maite FERNÁNDEZ-VILLA, Michel SABALZA (talde teknikokoak), M. José MARTÍNEZ, Tania MARTÍNEZ, Itziar MUJICA (irakasleak eta ikertzaileak)

Kontratutako ikertzaileak: Andrés HERRERA, Alba LINARES

Ikertzaileak prestakuntzan: Nerea GONZÁLEZ, Iker de LUZ, Yuliya SERKEZYUK

Sareak eta lankidetzak

AIPAZ: Asociación Española de Investigación para la Paz – ALDEE: Artxibo, Liburutegi eta Dokumentazio Zentroetako Profesionalen Euskal Elkarte – Alianza Latinoamericana de Estudios Críticos sobre Desarrollo – Euskal Herriko Elikadura Burujabetzaren aldeko Aliantza – ARDA: Agrupación de Investigación y Docencia de África – Asociación de Economía Crítica – Euskadiko GKKE-en Koordinakundea (kide laguntzailea) – EADI: European Association of Development Research and Training Institutes – Enlazando Alternativas: Red birregional Europa-América Latina y el Caribe – Fiare Banca Ética – UAM: Afrikako Ikasketen Taldea – Harresiak Apurtuz Euskadiko etorkinei laguntza emateko GKE-en Koordinakundea – IAFFE: International Association for Feminist Economist – ICAS: Initiatives in Critical Agrarian Studies – Mosaiko – ODA-E: Red para la Creación del Observatorio del Derecho a la Alimentación de España – Programa Amanda – REAS: Economía Alternatibo eta Solidarioaren Sarea – REDIAL: Red Europea de Información y Documentación sobre América Latina – REEDES: Red Española de Estudios del Desarrollo – SEDIC: Sociedad Española de Documentación e Información Científica – WES: Mundu Ekonomiako Elkarte – SID: Garapenerako Nazioarteko Elkarte – Tesela – WEA: World Economics Association – WIDE: Women in Development Europe

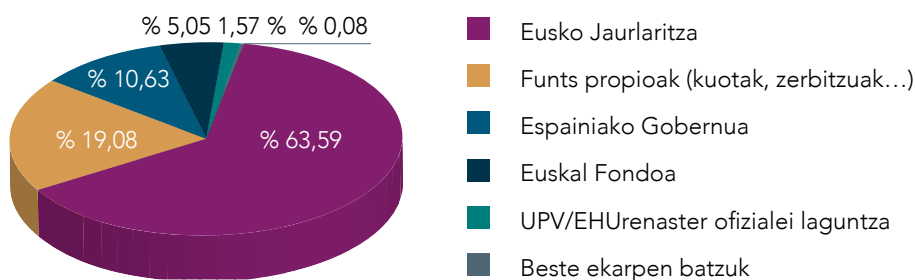
Laguntzaileak

Eskerrak eman nahi dizkiegu, modu batera edo bestera, Hegoa Institutuarekin urtean zehar egindako jardueretan lagundu duten guztiei.

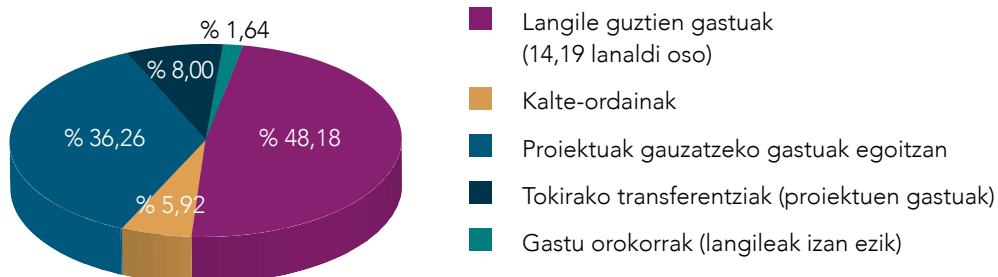
8. Ekonomia-txostena

Hegoa Elkartearen kontuak 2021 (eurotan) 2021/12/31

2021eko ekitaldiari egotzitako diru-sarrerak	1.271.990,55	% 100,00
Eusko Jaurlaritza	808.820,72	% 63,59
Funts propioak (kuotak, zerbitzuak...)	242.726,85	% 19,08
Espainiako Gobernua	135.151,87	% 10,63
Euskal Fundoa	64.232,37	% 5,05
UPV/EHUnaster ofizialei laguntza	20.000,00	% 1,57
Beste ekarpen batzuk	1.054,68	% 0,08
Finantza-interesak	4,06	% 0,00

2021eko ekitaldiari egotzitako gastuak	1.342.344,38	% 100,00
Langile guztien gastuak (14,19 lanaldi oso)	646.722,64	% 48,18
Kalte-ordainak	79.413,00	% 5,92
Proiektuak gauzatzeko gastuak egoitzan	486.779,13	% 36,26
Tokirako transferentziak (proiektuen gastuak)	107.425,21	% 8,00
Gastu orokorrak (langileak izan ezik)	22.004,40	% 1,64

2021 ekitaldiaren emaitza (galera):	-70.353,83	
-------------------------------------	------------	--

Hegoa, Nazioarteko Lankidetzeta eta Garapenari buruzko Ikasketa Institutua
IFK: G-48242531

Emaitzen kontua, 2021eko abenduaren 31n (eurotan)

	(ZOR) HARTZEKO 2021.12.31	(ZOR) HARTZEKO 2020.12.31
A) ERAGIKETA JARRAITUAK		
1. Jarduera propioaren diru-sarrerak	1.037.502,95	1.455.435,23
a) Bazkideen eta afiliatuen kuotak	8.877,99	8.876,21
b) Erabiltzaileen ekarpenak	---	---
d) Ekitaldiko soberakinari egotzitako dirulaguntzak	1.028.624,96	1.446.559,02
e) Ekitaldiko soberakinari egotzitako dohaintzak eta legatuak	---	---
2. Merkataritza-jardueraren salmentak eta bestelako diru-sarrerak	233.848,86	222.285,23
3. Gastuak laguntzengatik eta beste motibo batzuegatik	(173.476,69)	(452.101,09)
a) Dirulaguntzak	(149.185,88)	(369.379,85)
c) Dirulaguntzak, dohaintzak eta legatuak itzultzea	(24.290,81)	(82.721,24)
7. Jardueraren beste diru-sarrera batzuk	57,68	---
8. Langileen gastuak	(726.135,64)	(709.819,13)
a) Soldatak, lansariak eta antzekoak	(488.669,63)	(536.884,38)
b) Gizarte-kargak	(158.053,01)	(172.934,75)
c) Kalte-ordainak	(79.413,00)	---
9. Jardueraren beste gastu batzuk	(442.528,29)	(487.726,85)
a) Kanpoko zerbitzuak	(442.528,29)	(487.447,70)
b) Zergak	---	(64,38)
c) Kudeaketa arrunteko beste gastu batzuk	---	(214,77)
10. Beste emaitza batzuk	577,00	3.924,08
A.1) Jardueraren soberakina	(70.154,13)	31.997,47
14. Sarrera finantzarioak	4,06	40,60
b) Balore negoziagarrienak eta bestelako finantza-tresnenak	4,06	40,60
b 2) Hirugarrenenak	4,06	40,60
15. Finantza-gastuak	(203,76)	---
b) Hirugarrenetik zorreetatik	(203,76)	---
A.2) FINANTZA-ERAGIKETEN SOBERAKINA	(199,70)	40,60
A.3) SOBERAKINA ZERGEN AURRETIK (A.1 + A.2)	(70.353,83)	32.038,07
A.4) ERAGIKETA JARRAITUETATIK DATORREN EKITALDIKO SOBERAKINA	(70.353,83)	32.038,07
B) ETENDAKO ERAGIKETAK		
20. Zergen eragiketa eten garbietatik datorren ekitaldiko soberakina	---	---
A.5) EKITALDIKO SOBERAKINEAN AITORTUTAKO ONDARE GARBIAREN ALDAKETA	(70.353,83)	32.038,07
C) ONDARE GARBIARI ZUZENEAN EGOTZITAKO SARRERAK ETA GASTUAK		
3. Jasotako dirulaguntzak	1.028.624,96	1.446.559,02
4. Jasotako dohaintzak eta legatuak	---	---
C.1) Ondare garbiaren aldaketa, ondare garbian zuzenean aitortutako diru-sarrera eta gastuengatik	1.028.624,96	1.446.559,02
D) EKITALDIKO SOBERAKINAREKIKO BIRSAILKAPENAK		
3. Jasotako dirulaguntzak	(1.028.624,96)	(1.446.559,02)
4. Jasotako dohaintzak eta legatuak	---	---
D.1) Ondare garbiaren aldaketa, ekitaldiko soberakinari birsailkatzeagatik	(1.028.624,96)	(1.446.559,02)
E) Ondare garbiaren aldaketak, zuzenean ondare garbiari egotzitako diru-sarrera eta gastuengatik (C.1 + D.1)	---	---
I) BESTELAKO ALDAKETAK	---	---
J) EMAITZA OSOA, ONDARE GARBIAREN ALDAKETA EKITALDIAN (A.5 + E+ F+ G+ H+ I)	(70.353,83)	32.038,07

ZUBIZARRETA

ARABA

San Antonio, 2 bajo
01005 Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 001 925

San Antonio, 2 - 1º of. 7-8
01005 Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 271 374

BIZKAIA

Gran Vía, 42 principal dcha.
48011 Bilbao
Tel.: 944 232 927

GIPUZKOA

Prim, 28 entresuelo izda.
20006 Donostia-San Sebastián
Tel.: 943 420 577

MADRID

Génova, 17-4ºB
28004 Madrid
Tel.: 91 319 09 84

AUDITORÍA

**INFORME DE AUDITORÍA DE CUENTAS ANUALES
EMITIDO POR UN AUDITOR INDEPENDIENTE**

**A la Asamblea General de
HEGOA, INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE DESARROLLO Y
COOPERACIÓN INTERNACIONAL:**

Opinión

Hemos auditado las cuentas anuales de HEGOA, INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE DESARROLLO Y COOPERACIÓN INTERNACIONAL (en adelante la Entidad), que comprenden el balance a 31 de diciembre de 2021, la cuenta de resultados y la memoria correspondientes al ejercicio terminado en dicha fecha.

En nuestra opinión, las cuentas anuales adjuntas expresan, en todos los aspectos significativos, la imagen fiel del patrimonio y de la situación financiera de la Entidad a 31 de diciembre de 2021, correspondientes al ejercicio anual terminado en dicha fecha, de conformidad con el marco normativo de información financiera que resulta de aplicación (que se identifica en la Nota 2 de la memoria) y, en particular, con los principios y criterios contables contenidos en el mismo.

Fundamento de la opinión

Hemos llevado a cabo nuestra auditoría de conformidad con la normativa reguladora de auditoría de cuentas vigente en España. Nuestras responsabilidades de acuerdo con dichas normas se describen más adelante en la sección "*Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales*" de nuestro informe.

Somos independientes de la Entidad de conformidad con los requerimientos de ética, incluidos los de independencia, que son aplicables a nuestra auditoría de las cuentas anuales en España según lo exigido por la normativa reguladora de la actividad de auditoría de cuentas. En este sentido, no hemos prestado servicios distintos a los de la auditoría de cuentas ni han concurrido situaciones o circunstancias que, de acuerdo con lo establecido en la citada normativa reguladora, hayan afectado a la necesaria independencia de modo que se haya visto comprometida.

Consideramos que la evidencia de auditoría que hemos obtenido proporciona una base suficiente y adecuada para nuestra opinión.

Párrafo de énfasis

Llamamos la atención respecto de lo señalado en la Nota 2.8 de la memoria adjunta, en la que se indica que los administradores de la Entidad han aplicado por primera vez el Real Decreto 1/2021, de 12 de enero, de modificación en la Norma 9ª de Instrumentos Financieros (fecha de entrada en vigor el 01 de enero de 2021). De acuerdo con lo permitido por la mencionada normativa, los administradores de la Entidad no han reexpresado las cifras comparativas del ejercicio anterior, por lo que la comparación entre ambos ejercicios debe efectuarse considerando esta circunstancia. Nuestra opinión no ha sido modificada en relación con esta cuestión.

Llamamos la atención respecto a lo señalado en la Nota 2.3 de la memoria adjunta, en la que los administradores hacen mención en relación con la emergencia sanitaria asociada a la propagación de la pandemia Covid-19 y las principales consecuencias identificadas a la fecha de formulación de las presentes cuentas anuales. Nuestra opinión no ha sido modificada en relación con esta cuestión.

Aspectos más relevantes de la auditoría

Los aspectos más relevantes de la auditoría son aquellos que, según nuestro juicio profesional, han sido considerados como los riesgos de incorrección material más significativos en nuestra auditoría de las cuentas anuales del periodo actual. Estos riesgos han sido tratados en el contexto de nuestra auditoría de las cuentas anuales en su conjunto, y en la formación de nuestra opinión sobre éstos, y no expresamos una opinión por separado sobre estos riesgos.

Cumplimiento de requisitos de subvenciones

En el desarrollo de su actividad, la Entidad contabiliza las subvenciones recibidas siguiendo los criterios descritos en la Nota 4 de la memoria adjunta, según el tipo de subvención recibida. Así la Entidad aplica las subvenciones recibidas destinándose éstas a las finalidades convenidas con los organismos que las han concedido.

Hemos considerado un aspecto relevante de nuestra auditoría esta área debido al nivel de importancia material económica de la misma y del juicio que requiere interpretar el cumplimiento de los requisitos impuestos por dichos organismos según los distintos tipos de subvenciones, así como al juicio y estimación relevante a realizar por la Dirección respecto a la adecuada imputación temporal en función de los devengos de los gastos y/o inversiones y del grado de avance de los proyectos financiados.

Nuestros procedimientos de auditoría han incluido la revisión analítica y evolutiva de los ingresos, el estudio de los controles relevantes establecidos, hemos recabado confirmaciones externas y realizada comprobación de cobros. Tomando una selección, hemos obtenido el documento de concesión y comprobado la transferencia a ingreso de las subvenciones en el periodo en función del devengo de los gastos de los proyectos financiados. Asimismo comprobamos la información desglosada en la Nota 21 de la memoria adjunta.

Responsabilidad de la Junta Directiva en relación con las cuentas anuales

La Junta Directiva es responsable de formular las cuentas anuales adjuntas, de forma que expresen la imagen fiel del patrimonio, de la situación financiera y de los resultados de la Entidad, de conformidad con el marco normativo de información financiera aplicable a la Entidad en España, y del control interno que consideren necesario para permitir la preparación de cuentas anuales libres de incorrección material, debida a fraude o error.

En la preparación de las cuentas anuales, la Junta Directiva es responsable de la valoración de la capacidad de la Entidad para continuar como empresa en funcionamiento, revelando, según corresponda, las cuestiones relacionadas con la empresa en funcionamiento y utilizando el principio contable de empresa en funcionamiento excepto si la Junta Directiva tiene intención de liquidar la Entidad o de cesar sus operaciones, o bien no exista otra alternativa realista.

Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales

Nuestros objetivos son obtener una seguridad razonable de que las cuentas anuales en su conjunto están libres de incorrección material, debida a fraude o error, y emitir un informe de auditoría que contiene nuestra opinión.

Seguridad razonable es un alto grado de seguridad pero no garantiza que una auditoría realizada de conformidad con la normativa reguladora de auditoría vigente en España siempre detecte una incorrección material cuando existe. Las incorrecciones pueden deberse a fraude o error y se consideran materiales si, individualmente o de forma agregada, puede preverse razonablemente que influyan en las decisiones económicas que los usuarios toman basándose en las cuentas anuales.

Como parte de una auditoría de conformidad con la normativa reguladora de auditoría de cuentas en España, aplicamos nuestro juicio profesional y mantenemos una actitud de escepticismo profesional durante toda la auditoría. También:

- Identificamos y valoramos los riesgos de incorrección material en las cuentas anuales, debida a fraude o error, diseñamos y aplicamos procedimientos de auditoría para responder a dichos riesgos y obtenemos evidencia de auditoría suficiente y adecuada para proporcionar una base para nuestra opinión. El riesgo de no detectar una incorrección material debida a fraude es más elevado que en el caso de una incorrección material debida a error, ya que el fraude puede implicar colusión, falsificación, omisiones deliberadas, manifestaciones intencionadamente erróneas, o la elusión del control interno.
- Obtenemos conocimiento del control interno relevante para la auditoría con el fin de diseñar procedimientos de auditoría que sean adecuados en función de las circunstancias, y no con la finalidad de expresar una opinión sobre la eficacia del control interno de la Entidad.
- Evaluamos si las políticas contables aplicadas son adecuadas y la razonabilidad de las estimaciones contables y la correspondiente información revelada por la Junta Directiva.
- Concluimos sobre si es adecuada la utilización, por la Junta Directiva, del principio contable de empresa en funcionamiento y, basándonos en la evidencia de auditoría obtenida, concluimos sobre si existe o no una incertidumbre material relacionada con hechos o con condiciones que pueden generar dudas significativas sobre la capacidad de la Entidad para continuar como empresa en funcionamiento. Si concluimos que existe una incertidumbre material, se requiere que llamemos la atención en nuestro informe de auditoría sobre la correspondiente información revelada en las cuentas anuales o, si dichas revelaciones no son adecuadas, que expresemos una opinión modificada. Nuestras conclusiones se basan en la evidencia de auditoría obtenida hasta la fecha de nuestro informe de auditoría. Sin embargo, los hechos o condiciones futuros pueden ser la causa de que la Entidad deje de ser una empresa en funcionamiento.
- Evaluamos la presentación global, la estructura y el contenido de las cuentas anuales, incluida la información revelada, y si las cuentas anuales representan las transacciones y hechos subyacentes de un modo que logran expresar la imagen fiel.

Nos comunicamos con la Junta Directiva de la Entidad en relación con, entre otras cuestiones, el alcance y el momento de realización de la auditoría planificados y los hallazgos significativos de la auditoría, así como cualquier deficiencia significativa del control interno que identificamos en el transcurso de la auditoría.

ZUBIZARRETA

Entre los riesgos significativos que han sido objeto de comunicación a la Junta Directiva de la Entidad, determinamos los que han sido de la mayor significatividad en la auditoría de las cuentas anuales del periodo actual y que son, en consecuencia, los riesgos considerados más significativos.

Describimos esos riesgos en nuestro informe de auditoría salvo que las disposiciones legales o reglamentarias prohíban revelar públicamente la cuestión.

Firmado digitalmente
por ZUBIZARRETA
CONSULTING SL

ZUBIZARRETA CONSULTING, S.L.
Sociedad inscrita en el ROAC con el nº S-0455

Fdo.: Jon Andoni Legarreta Elguezabal
Socio inscrito en el ROAC con el nº 17.038

Bilbao, 26 de mayo de 2022.

hegoa

www.hegoa.ehu.eus